

HELYSÉGNEVEK GYIMESBEN

A helységnevek beszédes adatok, a későbbi nemzedékek ha figyelmesen vizsgál-ják, sok mindenra rájönnek majd. Elcsodálkozom pl. ha Lészped, moldvai csángó falu helységneveit olvasom. Aki kétségbe vonja ezeknek az embereknek az erede-

tét, magyarságát, az csak meg kell, hogy vizsgálja a neveiket, helységneveiket. Ez

még akkor is meggyőző érv, ha a mai fiatalok már alig beszélnek magyarul!

Ime egy néhány helységnév Lészpedről: Bertapéter Istány kútja, Fesső, Oláhok- felé

Hidegkút, Hétút, Német Istán gödre .(1)

A helységnevek Gyimesben a megszokott módon alakultak ki , mint bárhol a magyar vidékeken. Erről később szólunk. Először egy néhány mondatban tájáljuk be Gyimest és ismertessük annak rövid történetét.

A Gyimesvölgye a Tatros folyó forrásánál kezdődik és mint egy 25-27 km. hosszúságban követve a Tatros folyását a Gyimes- Palánka szorosig tart, Sánccpatakig ahová híres fejedelmünk vám várat épített 1626-ban , melynek a romjai még ma is láthatók és ha külföldi vendégei érkeznek a gyimesi csángónak, első dolga megmu-

tatni azt a néhány nyomot, ami még megmaradt az ezeréves határból.

Nem tudni miért, a helyiek a várat Rákóczi -várként ismerik, talán valamit javíthatott, bővíthetett itt valamelyik Rákóczi, vagy csak itt ők népszerűbbek lehettek? Ki tudná ezt megmondani? De a várat Bethlen Gábor építtette.

A Tatros mentén három község alakult ki, itt laknak a gyimesi csángók mint egy 15.000-en. A szaporulat az ötvenes évek után alig volt észlelhető, mert nagy volt az elvándorlás. Igaz, a születések száma 1998/99- ig mindig meghaladta jóval az elhalálozások számát ! Aztán elérkezett az a január is, 1999-ben, amikor először pl. Gyimesközéplek történetében , az elhalálozások száma nagyobb volt, mint a születések száma. Az iparosítás szétzúzta a hagyományosan nagyszámú gyimesi családokat, a fiatalok nagyrésze ingázott, így ritka volt már a 8-10 gyermek. És az

is világos, hogy ma már valahogyan lenézik azt, aki sok gyermeket vállal! És ismerjük el, nem is vállal, hanem csak születnek, nem létezik itt sem családterve-

zés! Sajnos, sok nagycsalád a nyomor szélére jut és innen az a lekezelő megállapítása a "falú szájának", hogy " mint a nyulak, szaporodnak, de mi lesz, arra nem gondolnak"

A települések még háromszáz évvel ezelőtt lakatlan őserdők, néhol kopár oldalak voltak. Itt a Tatros mentén a tatárok sokszor fellopakodtak, betörték Erdélybe. Ta -

lán innen ered a Tatros- Tatáros elnevezés is! Az első telepések lent az 1000 éves határnál, Sánccpatakán építettek állandós borona házikókat . A ma létező három köz-

ség időrendi sorrendben alúlról, Moldva felől felfele alakultak ki, mint települések: az az először Gyimesbükk, majd Gyimesközéplek és századunk első éveiben Gyimes-

mesfelsőlek. Ez nem azt jelenti, hogy ott már nem voltak azelőtt is lakók. De hivatalosan csak a XIX. század közepétől alakulnak közigazgatási településekké. Ezek

a területek, ahol a három község kialakult, a csiki székely közbirtokosságok vagy-

nai. Ma is tudják, hogy melyik rész kié volt és így említik: a Szentmihályi, Szépvizi, Borzsovai stb. Az idecsángáltak először nem a Tatros mentén építettek szullákat, házikókat, hanem fent a patakok fejében, hogy ne legyenek szemelött, hisz kezdet -

ben voltak, akik bújkáltak valamiért. A Tatros két oldalán található patakok aztán egy-egy faluvá nőttek ki magukat 150-200 házzal. Ilyen patakok: Ugra-pataka, Komiát-patak, Ciherek-pataka, Görbe, Boros-pataka., Gáborok-pataka, Réce-pataka

Csikik-pataka, Áldomás, Cokánok stb. Amint már mondtuk, egyes patakok 3-400 la-

kossal falvakká nőttek ki magukat. Valamikor a kezdet- kezdetén , mert mindennek van kezdete, azért húzódtak ide az elcsángálók, a félrehúzódók, mert valamitől me-

nekültek: a zsellérségtől, adótól, katonaságtól szöktek meg. De kik is voltak itt az

első lakók? Még a század elején is a családok tudták, ki honnan származik: nagy-

részük a csiki községekből, sokan Udvarhely, Gyergyó, Háromszék vidékéről és egy jórésztük a moldvai csángók köréből húzódott vissza , hogy közelebb legyen a

többségi magyarsághoz. Így az Antalok, Barák Felcsíkról, a Fikók, Tankók egyrésze Csik felől, mások Moldvából jöttek, a Mihókók szintén Moldvából, ugyanonnan a

Rókák, a Kajtárok Felcsíkról jöttek.

A "Gyimes" szó , amelyet először 1701-ben irtak le, akkor még csak földrajzi fogalom volt és nem falu név. Ezt a "gémes"(gémszarvas) szóból származtatják.

Ha teljesen járatlannak akarjuk betájalni Gyimest, akkor elindulunk Csikszeredából

Szépvizen át műút vezet Moldva felé , szerpentes út , a Szermászon, Fügéstetőn átbükkenünk egy vízváltó hegyen és elénk tárul egy völgy , amelyről Orbán Ba -

lász a múlt század vége felé azt mondta: " Önmaga ellen vétkeznék ki e gyönyörű havasi táj megtekintését Csikba járva elmulasztaná" .

Gyimes Csikszeredától átlagba 35 km távolságra van és vasúton is megközelíthe-

tő. A XVIII. század elején, de még 1767-ben is a Gyimesben világrajött gyermeke-

ket Csik valamelyik községében jegyezték be :Rákos, Szentmihály, Szépviz. Tehát Gyimesben még nincs egyházi és közigazgatási hivatal. Levonhatjuk a következő -

tést, hogy bizony ezek a települések nem is olyan régiiek. S hogy konkrét adatokkal is szolgáljunk: 1771-ben , egy pestissel kapcsolatosan szó van a mai Gyimesközép-

lek egyik településéről , Barackosról 15 házzal és 19 lélekkel. 1770-ben a Gu-

bernium a Gyimes völgyében lévő lakosságnak okozott károkról kér jelentést.

1787-ből Bükkben 416 hívót tart számon csiksomlyói szerzetesrend , de 1784- ben itt megtörténik a plébániai hivatalnál az első anyakönyvi bejegyzés is.

1799-ben gróf Teleki József útleírásában megemlíti, hogy minden héten hetivásár van Gyimesben és említést tesz a "tsángókról".

1810-15 körül alakul Gyimesközéplok, mint község.

1813-ban az erdélyi kormányzó elrendeli a sok, elszort kaliba egyhelyre való telepítését Gyimesben.

1850-ben 2882 személyt írtak össze a három helységben , majd 1851-ben Gyimesbükk egyháziilag is szétválik Középloktól és 1853-ban Középlokra templom épült.

1868-ban Orbán Balázs 4041 lélekről beszél a Gyimes völgyében és három helységet említ, de a harmadik, önálló község, Gyimesfelsőlok hivatalosan is csak 1908-ban alakul.

1897-ben vasút épül Madéfalva felől Moldva irányába és az 1910- es népszámlálás már 11.660 lélekről tesz említést , amelyből 9631 római katolikus magyarnak vallja magát. 1941-ben a lakosok száma már 14.117, amelyből 13.485 vallja magát magyarnak.

Íme egy népességi összehasonlító táblázat :

Év	1799	1850	1867	1893	1900	1910	1941	1981
Lakosok száma	550	2882	4848	8303	8941	9631	14.117	14.897

Nem tárgyunk most összehasonlítani a számokat de világos, hogy 1867-től 1893-ig megbuplázódik a lakosok száma, , ami az akkori nagy gyermekhalandóságban , még ha gyakoriak voltak is 10-15 gyermekes családok , úgy is lehetetlen, 20-22 év alatt . Az idők folyamán a községek elnevezései is változtak: Teleki József Csik-Gyimeslokról beszél, Orbán Balázs Gyimes- Felső Lok, Gyimes Közép lok és Gyimes -bükköt említ. Teleki Domokos a Gyimes Lunkai lakosokról tesz említést 1796-ban és megemlíti, hogy "tsángóknak nevezik, mivel ők vándorló emberek és lakhelyeiket gyakran elhagyják"()

A már említett Teleki József pedig így ír úti jegyzeteiben:

" Közel a Passzushoz(szoros) lakosokra találunk, házaik széjjel vagynak, széke -

lyel, Csikból vonták ide meg magukat, némelyek Moldvából jöttek. Ezen lakosokat tsángóknak szokták nevezni" ()

A "lok" elnevezés sima területet, lokhelyet jelent eltérve az oldalas, meredek helyek től. pl. "Jánosnak mind lokhelye van" , "valami lokiak vették meg az ökreimet" De egy bejegyzés a csikrákosi plébánián szintén így szól:"Itt kersztelték meg Bartos

Márton és Pusztinai Erzsébet lokiak gyermekét" - 1763-as bejegyzés. De már láttuk hogy Teleki Domokos és Orbán Balázs is használják a " lok- szót.

A Gyimes vidéke, a három község , Erdély utolsó települései Moldva határánál, tehát határvidék Erdély és Moldva között. Általában a felcsiki tájszavakat használják, csak azoknak megőrizték az archaikus ívét, mert Gyimes hegyek közé szorított elszigetelt tájegység volt a maga hegy-völgy világával. Elszigetelt de nem elzárt! Az elszigeteltség a hagyományok jobb megőrzésében, konzerválásában mutatkozott Gondoljunk csak a tájszavakon kívül a hiedelemvilág gazdagságára, a dallamvitel archaikus voltára, a 35 féle tánc megőrzésére egészen a 70-es évekig. Arra a kérdésre, hogy mégis 35 féle tánc honnan maradt ránk, nem nehéz a válasz, hiszen tudott dolog, hogy sokfelől származtak ide az emeberek, ki-ki magával hozva a saját tánca

it, amelyeket azután egy egységgé ötvözött. Hisz ezek között van balkáni körtánc, szalon eredetű európai és persze magyaros táncok. de román eredetű is akad, amit aztán a saját ritmusukhoz igazítottak. Legendáik, meselemeik, énekeik közösek más magyar népcsoportok hagyatékaival. De ha egy foglalkozást vettek át a románoktól, akkor átvettek ilyen szavakat is. Gondoljunk csak a sajtkészítés eszköz

ire: krinta, káva, orda, zsendice, estrunga stb. A helységnevek viszont a magyar helynévadás szabályai szerint történtek.

1. GONDOLATOK A HELYSÉGNEVEKRŐL

Ami szemünkbe ötlük már az első felméréskor , az a helynevek sokrétűsége.: rengeteg helynevet jegyezhetünk. Miért? Mert a birtokokat valamikor úgy vásá-

rolták , apró nyílak formájában, mert egyszerre nem volt többre pénz! Ezeket a

csiki közbirtokosságtól vellegették. Egy testben tehát nincsenek nagy birtokok, van

olyan gazda akinek hat- hét helyen is van birtoka. S ezek az öröklések alkalmavál tovább aprózódtak. Már pedig mindenki a saját birtokának, ahogy később látni fog -

jük, nevet ad.

Alapjába véve a helységnevek hasonló indítékuak a más magyar vidékek névadásá

val. Itt én élő helységneveket gyűjtöttem, de nem is lehet nagyon régi, 500 éves archaikus nevekre bukkanni, mert a települések sem régiek, alig 250- 300 évesek.

Régi megnevezéseknek tűntek a következő nevek:Habarász, Hidegség, Buha, Csüremér,

Gerendus, Illanc, Fakócs. Történelmet idéznek a következő nevek: Hadiút, Zsi

dó feredő, Zsidótemető, Nyillink, A vasnál, Tatárhegy.

Rengeteg a birtokviszonyt kifejező név, kezdve a nagyobb egységektől egész egyéni birtokviszonyig: pl. A magyaroké(még ma is a csíki székelyeket "magyaroknak" titulálják.) Szentmiklósi, Borzsovai, de családi birtokviszonyt is kifejeznek: Bodor-vész

Ádám-kertje, Antal János vögye, Jani pusztája, Bíró vögye, Paphelye, Birtáé, Balla kertje, Balázsé, Bozán vögye, Bumbikoké, Bicska-pataka, Brünzák-kertje, Antaloké, Dájbukáté, Timárok-sorka stb.

Egyes völgyek, falurészek, patakok is az itt letelepedők nevei után alakultak ki: pl. Ciherek-pataka, Bartosok-pataka, Gáborok-pataka, Antalok-pataka, Csikik-pataka. Sok az -s- képzős név: Sós, Suvadásos, Haragos, Hargas, Pávás, Muhos, Bükös, Kovás, Hegyes, Csihányos, Nyires, Lapos, Csorgós, Kőrösös, Boros, Barackos Csordás, Ecetes, Csutakos, Ordás stb.

Néha csak a név maradt, ma már más a helyszíni forma, a birtokviszony vagy a más eredeti névadási indíték eltűnt. Pl. Borjukert- ma már szántóföld, Szelhás- ma nincs is itt erdő, Kőkert- ma nyoma sincs ennek.

Vannak etimológiailag nehezen magyarázható helynevek pl. Ugra, Boros-patak, Barackos (itt nem terem)

A székelységnél divatos -szeg pl. Alszeg, Felszeg itt nem ismeretes, de gyakori a -szer pl. Bodor-szer, Tapsi-szer, Senáj-szer. Érdekes, gúnyos helynevek is alakultak ki az idők folyamán. Egy részét Felsőloknak Libavárosnak hívják, valamikor szegénysorsú emberek lakták, kiültek a sánca, ott tereferéltek.

Kispest Görbén egy völgyszárában kialakult helység neve, távol a többi háztól. Valaki a század elején, régi magyar időben: mondta: "Úgy épül, mint Pest". Így lett a neve Kispest.

A zsidók és örmények jelen voltak Gyimes gazdasági életében a múlt század utolsó évtizedében és századunk első felében. Mint kereskedők hozzájárultak

ahhoz, hogy Gyimes is bekapcsolódjék a gazdasági vérkeringésbe. Együttal bátran állíthatjuk, hogy a két népcsoport civilizáló tényező is volt(2).

Érdekes jelenség, ami igazolja a szomszéd nyelvek egymásra hatását, az a néhány román szó, amelyek meghonosodtak Gyimesben, de szigorúan a helyi nyelvjárás törvényei szerint alakultak. Ilyen szavak: Ásica a román "arsita" - égés, égetés, per-

zselt szóból származik, amely úgy a román, mint a magyar helyneveknél gyakori. A magyar kiejtés mellőzte az -r-betűt és a románra jellemző speciális -a- hangot. Ugyan ilyen helyzettel találkoztam a szomszédos Bákó-megyei román községben,

Palánkán, ahol egy helységet úgy hívnak, hogy Monores. Senki nem ismerte a szó eredetét és jelentését. A terület a valamikori ezer éves határig nyúlik és magyar ré-

szen Málnarés a neve. A románok átvették a nevet és a saját kiejtésük szerint alakították azt

Más román eredetű helynevek: Szurduk, Surca, Papoi, Cokán, Cerán, Sandui, Orogyik, Pogysis, Fata, Brajtes stb.

A helynevek nagyrésze érthető, magyar szó és a következő névadási indítékokat sorolhatnám fel :

1. TÉR, ELHELYEZKEDÉS, FORMA

Bitkó, Bütü, Buha oldala, Görbe-pataka, Balla teteje, Fügés-tető, Cigány-gödör, Csutura, Csapásszáda, Gáborok-sorka, Háromkő, Háromkút, Kurtasorok, Terpeso-

rok, Kurtasorok, Laposkő, Likas, Hegyeshavas, Hegyes teteje, Hosszúhavas, Kor -

hán, Nagylapos, Hosszúvész, Kerekerdő, Tarkó, Tarhavas, Hargas, Rejtek, Laposnyaka, Sije oldala, Sije teteje, Meredek-pataka, Sarjusvőgy, Tarvész, Verő-

fény, Az észokban, Vasútoldala, Vojkatető.

Itt említeném meg, hogy ritka az a gyimesi gazda, akinek egy testben lenne a birtoka. Mivel a földeket úgy vásárolták meg a csiki közbirtokosságoktól, később az örményektől, csak nyil-birtokokat tudtak vásárolni, ami azt jelentette, hogy megvásárolt egy -két hektár vagy hold földet, amelyik az aljból, nyil formájában egészen a hegy tetejéig

nyúlt, tartott, mert kevés a sima, lokhely. Így hosszú nyilbirtokok alakultak ki és egy gazdának lehet tíz-tizenöt ilyen nyila is, mert ki tudja, hogy az elődje hol tudott egy következő nyilat megvásárolni? Mert lassan gyűlt a pénz és bi-

zony keservesen tudták megváltogatni a birtokokat. Ilyenkor mindig csórén marad -

tak, mindenük ráment a földre! És visszatérve a helynevekhez, sok birtokviszonyt kifejező névben megtalálható a nyil utótag. pl Timár-nyil, Verőfényi-nyil stb. Ismert

dolog, hogy a -nyil- nyilbirtok- elnevezés nem mai keletű és kapcsolatban áll a valamikori birtok foglalással, birtok osztási formával. (nyil-lövésnyi távolság)

Egy másik megjegyzésünk a -szád, száda utótagra vonatkozik. Ismert dolog, hogy

Gyimes a völgyek, patakok hazája: a Tatrosra merőlegesen számtalan patak ömlik, mindenik egy völgyből folyik le a hegyek közül, mindenik völgy lakott helység, fa-

lurész .pl Ugra-patak, Görbe-patak, Ciherek pataka, Sötétpatak, Kápolna pataka, Borospatak stb. Mindenik pataknak van egy száda. Így is hívják Ugraszáda, Görbeszáda, Hidegszászádi iskola stb.

2. VIZHEZ KAPCSOLÓDÓ NEVEK

Berszánkút, Borvizes, Borvízgödre, Buffantó-pataka, Buffantó, Büdösvíz-pataka,

Cigán-kút, Csorgós, Édesvíz-feje, Gál kútja, Hidegkút, Kőkút, Háromkút, Katona-vállú, Küpüs, Küpüsfeje, Kicsikút, Kicsipatak, Fekete-víz, Királykút, Itató, Nagypa-

tak, Szádakút, Sósokút, Tetveskút, Vaspataka, Veresvíz, Vállus, Zsidó-feredő

3. NÖVÉNYZET, ÁLLETNEVEK

Baltacines, Bányahavas, Berbécstelek, Bezsányos, Bagolykő, Berbécsszaru, Barakos, Békás, Bikkfás-vőgye, Bükk, Bükkös, Bokros, Bükkhavas, Bocs, Bodzás, Bükkészka, Bükkloka, Borjúkert, Bikasorok, Csigolyás, Citromsziget, Csihányos, Cserjés, Csutakos, Csordás, Disznyófertő, Farkasos, Farkasfogó, Farkaspalló, Farkas-vész, Fajérbükk, Ficfás, Fügés, Hangyabolyos, Jáhoros, Kokozás, Lóhavas, Kerekbükk, Medvés, Nyires, Szelhás. Az állat- és növény-nevek utalnak arra, mi élt, létezett itt valamikor. Sok pl. a bükkhöz kapcsolódó név, pedig mára alig találni bükk-erdőt. Az állattartás helyi sajátossága, a kalibázás, havasozás is jelen van a nevekben. Ugyan így a létező vadállatokra is kapunk utalást. Nem tudni, honnan ered két név: Citromos és Barakos, ugyan is itt soha ilyesmi nem termett!

4. BIRTOK VISZONYT, NEVET KIFEJEZŐ MEGNEVEZÉSEK

Már ismert okból, a birtokok rettenetes felaprozódása következtében, rengeteg ilyen névvel találkozunk, amelyeknek egyrészt mindenki, másokat csak a falurész, esetleg a család ismer. Ilyen nevek:

Antalok pataka, Antal János vőgye, A Dezsője, A Gabrik kertje, Anti kert, A Bocsa, A Dulájé, Ádámkert, Balla, Barabásé, Balázs ültetettje, Bartosok vőgye, Barabás laposa, Birtáé, Bigyók-vőgye, Blágáké, Baligáké, Brenzáké, Bálint Jánosé, Bozán-vőgye, Bumbikoké, Bitangoknál, Bodor-szer, Bodorvész, Bukheleké, Berszányok sorka, Bilibókszer, Bukhel-oldala, Cáká, Cifra Istán kertje, Cóláké, Csulák kertje, Csorbák nyárolója, Dajbukaté, Danikert, Dádéké, Diák Eleké, Dimény, Dulájé, Fejesé, Gállukácsba, Gercujoknál, Gabrikert, Gálkutja, Gyékszer, Gáborok pataka, Gáborok sorka, Gyuricié, Györiszer, Föccék hídjá, Föccszer, Fazakasoké, Ikreké, Jánó, Jánoszer, Jánik pataka, Jániszer, Jegyzője, Janipusztája, Kádársorok.

Sokan a névadók közül már közel száz éve alusszák az igazak álmát, de a helyek őrzik neveiket.

5. MEGKÜLÖNBÖZTETŐ ELEMELK

Csórékő, Hangyabolyos, Hosszúvész, Hegyes-havas, Hosszúsorok, Irottkő, Kerekbitkő, Kerekbükk, Kicsisorok, Kicsinyires, Kurtasorok, Kerekerdő, Lyukas, Kicsimező, Terpesorok, stb

6. GAZDÁLKODÁST, VALAMILYEN FOGLALKOZÁST KIFEJEZŐ NEVEK
Ásás, A kalibáknál, Bartacines, Bányahavas, Borjúkert, Budáka, Borjúvész, Berszán-sorka, Berbécstelek, Csordás, Csobányos, Kicsi-nyároló, Csürkert, Itató, Eszte

nás, Esztena-kert, Fogás, Ültetett, Csapásszáda, Gyárpaták, Gyümöcsös, Kúpüs, Szulla, Lóhavas, Lófűrész, Malomkert, Nagyvállú .

7.BALLADÁS HANGULATÚ NEVEK

Ezekhez a nevekhez balladák,legendák szövődnek, szomorú történeteket és vért idéznek.Egy távoli világot, amikor még rablók fosztogattak, amikor még Szent Já-

nos éjelen kigyult az elrejtett arany, amikor elfogták majd szabadon engedték erdők méjében elrejtett gyermekéhez a vadleányt. És amikor egy Baconi nevűnek ördöge volt és alig volt képes arra, hogy munkát adjon, amit cserében a lelkéért elvégzett az ördög. És miért ne, amikor még a hidegségi Bece Tera tilóval vágatott falusfelei feje fölött végig a faluban a holdvilágos őszi esteken. A sok legenda elmúlt, itt ma -

radt egy-egy név , ezekhez történetek fűződnek,hogy mi igaz belőlük, azt ebben az írásosságot nélkülöző orális, mesélő Gyimesben nehéz megállapítani. És én mon - dom, nem is érdemes! Izelítőül ide írok egy néhány névadó történetet, hátha még ma is akad, aki szereti a mesét!

A Baconi vőgye Valamikor élt Ugrán egy roppant furcsa ember. Elhúzódva a világtól egy völgyben lakott. Állítólag fogakkal született s ez fölötté gyanus, ördögi dolgokat rejt. Később észrevette, hogy bármilyen nehéz munkában valaki kiséget a bajból. És megtapasztalta, hogy ördöge van a hátamögött, az őrzőangyalka helyett.

Minden jól ment, szaporodott marháiban, földben, nem volt párja a birkozásban, verekezésben. De ahogy közeledett a halál órája Baconi egyre szomorúbb lett, mert

sejtette, hogy az ördög, amelyik életében olyan segítőkész volt, a lelkére leselkedik.

Eddig a történet. Nevét a fenti helynév őrzi.

A leánka keresztfájánál Ugrahegyén egy asszony pásztorkodott.Nem volt kire hagynia a nyolchónapos leánykáját, ezért jól bépókálta, magával vitte és a hegyen, ahol juhait legelték, a leánykát letette egy fa tövébe. Ő elment, hogy visszeterelje a juhait, mire visszajött, a leányka valamitől megfulladt. Ebbe az asszony is belebo-

londult, így élte le a világát.

Egy másik változat ennél sokkal tragikusabb , szörnyűbb. Távoli vidékről idevető-

dött ,idegen csobánok legeltették ott kinn a hegyen a juhaikat. Egy leánykát elküld-

tek egy kis csomaggal a kalibához. A juhok rég nem kaptak sót, a megizzadt leánykát széttépték, sós véréért. Vagy a kegyetlen csobánok dobták oda őt? Ki tud

ja? Keresztfát állítottak, ami rég kidőlt, de a hely megőrizte a szomorú történet em

lékét, ma is így hívják: A leánka keresztfájánál, A leánka sorkán.

Vajda- keresztfája - "Ott fenn, Hidegség fejében van. Egy alkalommal Vajda Gyu-

ri ivott Gyica Mártonnál, az egy zsidó fakupec volt. Két fiatal ember belépett a korcsomába. Én úgy tudom, hogy az egyik a Vajda Gyuri testvérének a fíja volt. De

az ének úgy mondja, hogy a saját fija volt. Akárhogy lehetett, mert megtörtént, hogy osztották a birtokot és apa fijával haragba volt. Azttervezték azok ketten, hogy ami -

kor Gyuri megy hazafelé megverik. El is indult hazafelé Dávid Jánossal. Azok vár -

ták egy bokor tövében és az egyik cipinnel fejbe ütötte. Vajda Gyuri még mukkani sem tudott, úgy meghótt! Dávid János elfutott, azok pedig ketten sűrűlték, élesztget

ték, mert nem éppen így akarták, hogy meghaljon. Sűrűlték, rángatták, de az nem

jött többet magához! Béfogták a lovaikat, hazavitték a halottat a lakására és a tornácba feltették s ott hagyták. Hamar kiderült a gyilkosság. Ahol meghalt, oda egy

keresztfát állítottak. A keresztfa rég kidőlt, de a helyet ma is úgy hívják, hogy A Vaj

da keresztfájánál. Ebből egy ballada is született , amelyiket mindjárt el es énekelek:

Vada Gyuri mit gondoltál
Mikor hazul elindultál
Én egyebet nem gondoltam
Csak hogy rossz útra indultam,
A fiammal találkoztam,
Gyurikámmal találkoztam.
- Édesapám hogy gondolta?
Az életét most itt hagyja..
- Hadd meg , fijam , életemet,
Neked adom mindenemet.
- Nem kell nekem sok mindene
Kell nekem a piros vére.
Úgy elhottam a nagy vérben
Mint kicsi hal a tengerben.
Háromkútnak tiszta vize
De sokat ittam belőle
S Háromkútnak sűrű vize
Be sokat ittam ebelőle...

A ballada, amely erről a szomorú történetről szól, apagyilkosságról beszél. A fenti történetet és balladát is Ambrus Fülöp Hosszú 1905-ben született adatközlőtől ismerjük.

A következő legendát is a mindent tudó Ambrus Fülöp mesélte, aki egyidős volt századunkkal és roppant tudományát a gyimesi múlttól nem rég, 1998-ban vitte ma

gával " oda túlra" ahogy mondani szokta és ahonnan visszajártak a régi árnyak hoz-

zája naponta csak úgy elszórakozni. És mi, az utána jövők," tátott szájjal" hallgattuk ezeket a történeteket és néha , ha megérintett a múlt csodatörténeteinek mágikus, el-

varázsolt szele, megmagyarázhatatlan borzongás,ludbőr futott végig a hátunkon. El-

képzeltük, hogyan látogattak valakit szerető képében a lüdercek, szinte láttuk a tilón

száguldozó Bece Terát , az ágy alatt brekegő vöröspántlikás varasbékát, amely segí-

tett a tej zsirjának elvevésében. És megtapogattuk az erdőben bújkáló Vadleányt, akit valahogyan elfogtak majd visszaengedtek vadonnőtt szopó gyermekéhez.

De tudomást szereztünk a roppant furcsa, nagy fejű Baconiról is, aki fogakkal jött a világra és ördöge volt, s ez az ördög állandóan a munkát kérte, hogy rádolgozzon a Baconi lelkére, amelyhez csak halála után lesz joga.De akkor nincs szabadulás! De

térjünk csak vissza egy ilyen régi történethez, legendához, amivel az öreg mester megmagyarázza egy másik helységnév keletkezését:

Aranyos : "Valamikor réges régen itt rablók garázdálkodtak. Buhafejében tanyáz -

tak, 40-50-en lehettek.A vezetőjüket Balánnak hívták. A vezetőjük elküldte őket, menjenek Móduvába szimatolni, hol mi van.Kikémkedték s hozták az eredményt.

Olyan rég volt, hogy még elültöltős puskájuk volt. Balán egyszer szólt, hogy ,na, bészorult a golyó a puskába. Egyik igirkezett, hogy ő kiveszi. Mit csinált, mit nem, a kezében felrobbant a puska. Nem ő sebesült meg, hanem éppen Balán, a vezetőjük. Láttá, hogy sulyos a dolog, s azt mondta a társainak :

-Ingem löjetelek meg, hogy ne szenvedjek, becsületesen temessetek el s ti szóródjatok szerte - szét, amerre a szemetekkel láttok, mert nálam nélkül nem értek semmit. Úgy is lett, eltemették Buhafejibe. Közülük egy Spenachi ott maradt, letelepedett, gazdaságot alapított és a környék leggazdagabb embere lett.Az utódaikból leányok mentek férjhez ide Hidegségre a csángókhoz és Ugrára is.A rablók ejsze románok voltak, mert a nevek is románok: Balan, Spenachi. Senki nem

tudta, honnan van annyi pénze. De azt mondják, ott fenn a fejbén sok arany volt elásva. Ezért is hívják Aranyosnak. Juniusban azt mondják Szent Iván éjjelén néha kigyúlt az arany. Én nem láttam, de így mesélik az öregek. Sokan áskáltak ott, de nem tudom kaptak-e valamit. Mások meg azt mondják, azért hívják Aranyosnak, mert egyszer egy nagyüdő (vihar) lehozta a patakot és ott fennebb sok csillogó követ találtak, azt hitték arany, de nem az volt! Ilyen köveket én magam is láttam."

Kondra-keresztfájánál Sötétpatak fejében, a Háromkő lábainál van egy hely, ame-

lyet ma is így hívnak, habár a keresztnek már nyoma sincs , rég kidőlt és senki nem állított helyette újat. Csak a név maradt. Az öregek úgy mesélik, hogy egészen a század elejéig létezett kereszt is, és ha kidőlt, mást állítottak. Ma már csak a szomo-

rú történetet mesélik, ami a nevet adta. A történet a mának is szól , az eszevesztett kapzsiságról mesél, amikor az ember egy barázda vagy kaszacsapásnyi földért ké -

pes öltre menni szomszédjával, testvérével...

Valamikor élt két testvér, a Kondra testvérek. Felcsikiak voltak, ők birtokolták itt a havast és rengeteg kaszálót.Már családosok voltak, vagyont mértek. Kaszáláskor mindig csúnyán összevesztek, mert aki kaszásaival hamarabb ért, az elkaszált a másik területéről is. Így állították

ők! Egyik alkalommal a nagyobb testvér éppen kaszált, amikor kiérkezett a másik Kondra. Ismét szócsata következik, szitkoktól hangos a havas! A nagyobb testvér közelebb szólítja a kisebbet, hogy megmutassa a határt. Egy határköre mutat, jobb kezével felemeli a kaszát és nyelével a földbe akarja döfni azt olyan erővel, amire csak nagyon mérges ember képes és azt kiáltja

-Na, tudd meg örökre, hogy itt a

Nem tudta a mondatot befejezni, mert a saját fejét ketté hasította a saját éles kaszájával. Testvére egy hatalmas keresztfát állíttatott és azóta a helyet úgy hívják, hogy a Kondra keresztfájánál.

Berze- Ugra fejében van egy olyan helység, amit egy személyről, egy román emberről neveztek el. Akkor még itt határ volt Magyarország és Románia között. A vasnál(határ) járt át ide magyar részre a Regából egy ember, aki állatot vásárolt és át csempészte a románokhoz a határon. Egy ilyen alkalommal az erdei úton halva talált egy pásztorgyermek. Az emberek felismerték egy nagy keresztfát állítottak és a helyet azóta is úgy hívják, hogy a Berze keresztfájánál.

Pénzes Valamikor még a betyárvilágban, Ciherek fejében(a patak felső fele) rab - lók tanyáztak, állítólag aranyat ástak el, az néha szép csendes nyári esteken kigyúlt és a helyet Pénzesnek hívják.

Az orosz keresztfájánál Ugrán, Fakocs-fejében, a Jani- pusztájában(már három helység!) sokáig ott hevert egy halott orosz katona. Végül a kalibások eltemették egy nagy fenyő tövében, sírhalmot hajtottak és egy ügyes pásztor faragott egy keresztfát. A keresztfa rég kidőlt, valahol Oroszországban valaki sokáig várta haza az eltűnt katonát. Emlékét egy név őrzi Gyimesben!

Nyáguj keresztfájánál A név a román Neagui magyaros kiejtése. Fenn a havason két román bács a területet osztották, ki hol legeltessen. Állandóan veszekedtek. Egy szer az egyik úgy hozza vágott fejszével a másikhoz, hogy annak valósággal lerepült a feje! És elgurult a testtől, alig találták meg. Mint minden halottnak, ennek is a helyiek keresztet állítottak és a helyet ma is így hívják.

Meg kell jegyeznem, hogy az emlékezet néha összekavarja a dolgokat. Így pl.

A Vajda keresztfájánál- a névadási indíték és a ballada tárgya között eltérés van. A

ballada egy múlt századi gyilkosságról szól(szintén Vajda) kinn, Háromkúton, míg a hidegségi keresztfát egy későbbi gyilkosság emlékére állították, amely a századunk harmincas éveiben történt.(szintén Vajda nevű egyén) Az adatközlők összekavarják

az adatokat.

Ecsém köveinél Naskalaton, fenn a hegyek tetején, egy sziklát hívnak így. Legen -

dák, mondák fűződnek a névhez. Állítólag egyik szikla állandóan porlik,örlődik. Valaki nem tudott elég munkát adni a saját ördögének és úgy egyeztek meg, hogy amikor leörli ezt az egész hegyet, akkor elviheti az illető lelkét!

Más ilyen típusú nevek: A rossz-hely, Háromkő, Temető, Gerendus,,Tolvajkő, Meg hótt ember pataka, Fata, Hullókő,Kincses, Pénzes, Borjúvész, Akasztottak- vőgye, Baconi- helye, A Vadleány-pusztája stb-

8.TÖRTÉNELMI INDITÉKÚ NEVEK

A vasnál, Áldomás, Az írottkőnél, Az örményeké, A várnál, Csülemér, Dánfalvi, Hadiút, Határsorok, Határhegy,Katona-vállú, Katona-erdő, Koponyás, Királykút, Keresztfás, Komondor, Kőkert, Lófűrész, Magyar-oldal, Mihály-szállás, Regáti, Sáncpatak, Rác-oldala, Esztrázsa, Tatárhegy, Várpataka, Vaskert, Várútja, Zsidó-feredő, Zsidó temető .

9. ISMERETLEN EREDETŰ HELYSÉGNEVEK

Amikor az "ismeretlen" szót használtam, inkább a névadási indítékre gondoltam.I-lyen nevek:Asapcsina, Berec,Bánd,Buha,Ciher, Cencer,Cokán, Cubuk,Csülemér, Ebsora,Eszter,Eszkorus,Etyén, Egri,Fata, Gerendus,Gurics,Guzuru Hulupa, Húszas kő, Iliá,Köntéd, Kurmetura,Kicsigozorú, Libán,Madicsa, Mihály-szállás,Nimiti, Oro gyik,Pipirics, Piriske, Póka, Sántatelek,Tatárhegy, Váruta,Utusoj stb.

A neveket nem célunk etimológia szerint magyarázni teljességükben, hisz nagyré-szük a birtokviszony , forma, növényzet után kapta a nevét és világos a névadási indíték de még is vannak olyan nevek, amelyeket magyarázunk. Így említeném a román eredetű szavakat , ugyanis két etnikum találkozásánál ez gyakori. Ilyenek

. a következő nevek:

Ceránba- a román "taran"(paraszt, gazdálkodó) szóból.

Pogyis - román "podis" (fennsík)

Dulajé - moldvai román név

Funduják - szintén moldvai származású helységrév

Sok névnek annyira világos a névadási indítéka, hogy az idegen is ráismer a helyre Pl. Sötétpatak, Kápolna-pataka.

Tulajdonképpen ha még másképp akarjuk csoportosítani a neveket, két nagy cso -

portot említhetünk: Vannak mindenki által ismert nagyobb területi egységeket magába foglaló nevek és családi helynevek , amelyeket a család, a szomszédság

ismer. Azeknek a száma óriási sok ezerre rug a már emített okok miatt :egyszerre csak egy nyilbirtokot tudtak a csángók megváltani a székely közbirtokosságoktól

vagy az örményektől és a másik ok a birtokok későbbi felaprozódása az öröklések

nyomán, mert sokszor 8-10 fele oszlott a birtok a szülő elhalálózásával. Van olyan család, amelyiknek 6-7 helyen is van birtoka : kert, kaszáló, szántóföld, azoknak valaki nevet ad, a nevek öröklődnek. Vizsgáljuk meg a fentiek bizonyítására egy család birtokainak helyneveit: Tankó Péter (Bitang) sz. 1898-Ugrapatak-i lakos családi helynevei: -Az észak(kaszáló) Kerekerdő(valamikor erdő volt, ma kaszáló) Kicsiker (kaszáló, szántó), Ugrahegye(kaszáló) Kolopácskert(kaszáló) Paphelye(kaszáló) Mozsikásoknál(szántó) Lófűrész(erdő, kaszáló) Porondkert , Gyuri Káruynitt (kasz.). Tehát csak ez az egy család használ a saját birtokainak megnevezésére 10 helynevet

Sok név arra utal, hogy itt még a múlt században is óriási erdők voltak, de később letarolták azokat és ez az esztelen erdőpusztítás napjainkban is folyik! Már Orbán

Balázs is felemlíti az erdőpusztítás káros mivoltát a múlt század vége felé, amikor nagy művéhez adatokat gyűjtve itt is megfordult. Ilyen nevek, amelyek a fenti megállapításra utalnak: Bodorvész, Hosszúvész, Tarhavas. Ez az erdővágás után maradt. És mivel nem tudták másképp feltakarítani a sok veszet, égettek, perzseltek. Innen származnak az olyan nevek, mint Perzselte-oldal, Asica, Égés, Égetett.

Az erdővágás kelleke volt a szulla. Ez egy sátor alakú de nem kerek, építmény, az alja arasznyira beleásva a földbe, bójtaggal, fakéreggel fedve, belül szintén fiatal rügyeket, ágakat szortak a földre és azon aludtak. Ilyen kezdetleges tákolmányokban éltek az erdővágók, akik nem jöhettek le az erdőből minden este! Néha ott fel is dolgozták a fát. Ezt igazoló nevek : Szullás, A szulláknál. A forgácsoknál stb.

Szokatlanok tűnik az idegen számára az olyan név, mint Fügés, Szörösfügés, Barackos mert ezek a gyümölcsök itt ezen a kies vidéken egyáltalán nem teremnek, tehát ismeretlenek. De a helyi nyelvjárás szerint a füge nem a déli gyümölcsöt, hanem "egrest" jelent.

Vannak a földrajzi elhelyezkedésnek megfelelően olyan helynevek, amelyekkel nem találkoztam más magyar vidékeken . Pl. sok a -száda , bütű, sorok , bitkó

utónevekkel ellátott helység megnevezés . Ilyenek: Borosszáda, Hidegség-száda,

Ugra-száda, Kápolna- száda , Szelhás bütüje, Terpe-sorok, Hasszú- sorok, Köntéd-sorka, Bojtos-sorok, Ugra- bitkó stb.

ADATTÁR KEVÉS NÉVMAGYARÁZATTAL

A Dezsőé - örökölt név, birtokviszonyt fejez ki, kaszáló, szántó terület.

A Gabriké- egy nagyobb család melléknevéből alakult, birtokviszonyt jelez, kaszáló, legelő. Majdnem minden családnak van mellékneve, mert pl. a Tankó, Bodor, Bilibók stb. nevek annyira gyakoriak, hogy valamilyen módon meg kell az azonos nevéket különböztetni. Így pl. Ugrán lakik tizenegy Tankó Péter. DE van mellékne

vük:Bitang Péter, András Péter, Sajka Péter, Huszár Péter Mozsikás Péter stb.

A Dulájé - román eredetű vezeték név, itt melléknév, tulajdon-viszonyt mutat, legelő, kaszáló

A fogásnál- kaszáló, hegyoldal.

Agyagos - kaszáló, hegyoldal, világos névadási indíték.

Akasztottak helye - Abból a családból többen is felakasztották magukat, tragikus történet szülte a nevet, kaszáló.

Alsókert - az elhelyezkedést fejezi ki valamihez viszonyítva, kaszáló, szántó.

Alsófata - nagy kiterjedésű erdő, kaszáló talán a "fata" román szó magyaros kiejtése, ami magyarul "leánykát" jelent.

Alsóugra-havasa Egy lakott falurész neve Ugra, innen származik, legelő ,kaszáló.

Alsóterkő - Tarkó - szóból származik, ami csupasz, kopac, csóré jelentésű. De van itt, más helyen Csórékő is! Helyi kiejtése "Terkő" Pl " Terkőben kalibázunk"

Anta János vőgye - kaszáló, legelő , birtokviszonyt fejez ki.

Antalok -pataka -Falurész,52 házzal Gyimesközéplekon,lakói nagyrészének a vezetékneve után elnevezett hely, Felcsikból jöttek az elődök.

Antalok- sorka -Hegyoldal, kaszáló, legelő és erdős terület, "sorok" a hegy éle.

Apahavasa - nagy kiterjedésű fensík, legelő, erdő Ugra fejében,a régi magyar-román határ közelében.

Antikert - Személyről elnevezett hely, birtokviszonyt mutat, több mint valószínű, hogy egy csiki székely személyre utal, mert itt régebb ritka volt ez a név!

Aranyos - legendás névadási indíték, aranyra utal, előbb már szoltunk erről.

Aranyos-tető- Hegy, legelő, erdő.

A ponk - Kaszáló, a "ponk" szó itt magasabb helyet, egy kis fensíkot jelent, ami kiemelkedik a környezetéből, de még nem hegy sőt nem is domb!

A porcolán kőnél Fényes, kovakövekről nevezték így, porcelán helyi kiejtése.

Alsónyíres - Kaszáló, nagy menedékes hegyoldal, a Nyíres alsó fele.

Asapcsina - Ismeretlen eredetű név, kaszáló.

A vasnál - Valamikor egy földbe erősített vas jelezte a határt Magyarország és Románia között. Azóta a történelem és az idő vasfoga eltüntette ezt a jelt.

Az Andrisoké - Ugra jórésze az Andrisok birtokában volt. Róluk nevezték így.

A szukáknál - A fenti család és rokonság mellékneve.

Az oldalútnál -A katonák magyaridőben ,mivel itt határvidék volt, a meredek oldalakban is oldalútakat képeztek ki. Ma nincs út, de megmaradt a név.

Az írottkőnél Valamikor, a múlt század végén találtak egy követ, amelyre jelek voltak vésve. A követ elvitték a hivatalos szervek, de a helynév erre utal.

Ádámkertje - Lok birtok, sima hely, birtok viszonyt fejez ki.

Ádomás - az áldomás helyi kiejtése. A hagyomány szerint történelmi név. Ez a rész határos Moldvával és egyik moldvai fejedelem adományozta Erdélynek, pontosabban a Somlyó környéki székely falvak közbirtokosságainak, hogy azok cserébe minden esztendőben elszállásolják két éjszakára a Pünkösdi búcsúra érkező moldvai magyarokat (moldvai csángók). Ez a hagyomány a hatvanas évekig létezett. Ma már a búcsúsok nagy része a templomokban és a szabadban alszik és reggel lesik nagy áhitattal a napkeltét! Állítólag a megegyezés után ettek-ittak a két állam képviselői, a pornép pedig ünnepelt. Azóta a helyet, ahol áldomást ültek, Áldomásnak hívják. A románok is átvették nem csak a helynevet, de magát a

szót is, szótáraikban is szerepel azzal a megjegyzéssel, hogy magyar eredetű szó "al-damas". Nagy kiterjedésű hegy, falu, kaszáló.

Ádomás-teteje - hegy, erdő, kaszáló, a fenti névmagyarázat.

Állomásnál - Amióta megépült a vasút, az-az 1897-óta, a vasútállomás környékét "Állomásnak" hívják. Ez a központ, ahol a községháza is épült. Megjegyezzük, hogy mindenik gyimesi községben ez a neve a régi vasúti állomások(3) környéké - nek. De mivel a három Gyimesen a vasút mint egy 25 km. hosszú, ezért még létezik három megálló.

Ásica - Sötétpatak egyik oldala, legelő, erdő. A román "arsita" - égett, égetés -szó- ból ered, magyaros ejtéssel.

Balla - Hegyes oldal, legelő, kaszáló, csupasz terület. Vezetéknévből származik

Balla-feje - Völgyfej a havas közelében.

Balog- borjukertje - Vezetéknévből származik, ma is léteznek Balogok, már rég nem borjukert, csak a neve maradt annak.

Barackos - Középlök egyik falurésze a Hidegség völgyében. Ismeretlen névadási indíték, mert itt soha nem terem barack. Egy öreg adatközlő szerint a barack itt egy más növényt jelentett eredetileg.

Balázsé - Kaszáló, valamikori gazdája nevét viseli. Itt a Balázs név nagyon ritka, lehet, hogy a névadó csiki székely volt, mert ott gyakori a név.

Baligáné- utcája - Kis zsákutca Borospatakán, a legöregebb öregasszonyról nevezték így. Gyakori a Baliga vezetéknév, román eredetű szó "trágya" jelentéssel.

Bagolyvár - Görbe oldalán, egy kiálló, egyedüli szikla neve, kisebb barlangokkal.

Barabásé - Kaszáló, csiki vezetéknévből ered, itt ismeretlen a csángók között.

Baltacines - Az első próbálkozások baltacin termesztésre még a régi magyar világba visszanyulnak (1918 előtt!) Ahol legelőször megtermett, azt a helyet nevezték így. Ma elterjedt növény, segít a takarmányozásban a gyérfüvű Gyimesben.

Bálint Jánosé - A legelső gazdájáról így nevezett hely, ma teljesen más nevű család

dé, de a név maradt.

Baráttető -hegytető, kaszáló ,ismeretlen névadási indíték.

Balahányos - Patak, falurész Gyimesbükkön, román eredetű szó "bolovanis" - "köves".

Barakasza - Legelő, kaszáló Felsőlokon talán a Bara vezetéknevből.

Bagolykő - Kiálló szikla, Görbepatakán.

Bartosok- pataka Lakott terület, patak, a lakók vezetékneve után. Gyakori név.

Barabás- laposa Kaszáló, vezetéknev után, tulajdon viszonyt kifejező név.

Báránhegy - Foglalkozásra utal, nyáron szétválasztották a tejelő jűhnyáját és a meddő bárányokat. Tehát itt legeltek a bárányok. Ma már kevés a jűh,de megmaradt a név. Egy rokonság mellékneve a " bárányok" Innen is származhat a név.

Báránszer - egy házcsoport Sötétpatak szádában, a lakosok melléknevéből ered.

Bánd - Nagykiterjedésű havas, erdő, legelő. Ismeretlen névadási indíték.

Bánpataka - Lakott falurész Hidegségen. Ismeretlen eredet.

Bárány-nyároló - A bárányoknak külön nyárolójuk volt A nyároló itt azt a helyet jelenti ahol az illető állatok eltöltik a nyarat,ideiglenes szállás, ahol nyáron legelnek.

A tejelő állatoknak a legjobb, füvesebb nyárolókat válasszák, a meddő állatoknak a gyengébb helyeket. Így létezik lónyároló, bárány- tejes tehén-,ökör- stb nyároló.A név arra utal, hogy valamikor főfoglalkozás volt az állattartás.

Berbécsszarú(szarv) Rengeteg diszítési mintában jelen van a berbécsszarv kacskaringós mintája: ing-himek, irott-tojás minta, karinca és bernyéc-minta. Nős, ebben az esetben a természet tréfálta meg az embert,egy kacskaringós völgyfejet nevezett így a természetben élő és azt imádó csángó. Ki tudná megmondani, hogy a pásztorkodó, kalibázó, erdővágó, erdőből fuvarozó, kaszáló csángó a 365 naptól hányat töltött a szabadban?

Berbécstelek - Foglalkozásra utaló név.

Belső csutakos Gyakran jelen van a " csutakos " név.Ez kivágott erdőkre utal, amikor a szaporodó telepések erdőirtással hodítottak maguknak területeket.

Bernáton -Kaszáló, ismertelen etimológia.

Berszánkút - Szintén foglalkozásra, jűhtartásra utaló szó. A román "birsan" , juhász szóból származik. Ha tudták volna szegény elődeink, hogy az ezredfordulóra már csak a nevek maradtak, de jűhok alig, talán más nevet választottak volna. A pásztorkodáshoz, állattartáshoz, tejfeldolgozáshoz kapcsolódó nevek

nagyrésze román eredetű.

Berze - Nagy erdő,Ugra fejében. Egy meggyilkolt idegenről kapta a nevét.

Bányi Hegyoldal, ismeretlen névadási indíték és etimológia.

Bicska-pataka Völgyszáda Sötétpatakán,birtok viszonyra utal ,a század ele - jén az ott meghúzódó lakó mellékneve "kics bicska" volt.

Bilibók - Hegy,kaszáló, itt gyakori vezetéknev. A név megtalálható a moldvai csángóknál is, onnan hozták magukkal a tömbmagyarság felé húzódó csángók.

Bika-sorka Meredek hegyél, Ugrán,kaszáló, legelő.

Biku-sorok Ismeretlen névadási indíték, hidegségi hegy.

Berec - Legelő Felsőlokon, ismeretlen etimológia.

Bezsán, Bezsányos Bokros, sűrű erdősterület Borospataka fejében, a "bezsén" szóból, amely a helyi nyelvjárásban használatos.

Bigyók pataka - szűk völgy Sötétpatakán a tulajdonosok melléknevéből származik,

Bitang-völgy, A Bitangoknál -Ugrán a lakók egy nagyrésze a megkülönböztető mellékneve, nagyszámú rokonság, a "bitangok" Egy tréfás történet így mesél róluk " 1940-ben lent a faluban , a főút mellett a jónép várta Horthy Miklós bevonulását, mert be volt harangozva. Mindenki gyúródott, milyen az ember. Az út két szélén apró kő, prizma- halmok voltak. A sáncok sőt az út is tele volt emberrel. Ismeretes hogy a kakastollas csendőrök néha elszalasztották a szájukat és bizony cifrákat tudtak káromkodni. A nagy gyúródásban egyik elordította magát:" Hátra bitang nemzetség, le az úttestről!" Az öreg Bitang András ott hagyott csapot- papot és szépen hazament. Kérdik a szomszédok, szintén a bitangok nemzetségéből:

- Na ,Andrásbá, hát hogy volt? Má hazajött?

-Jaj, fiaim, azok má üsmernek münkö! Tudják, hogy mü vagyunk a bitangok!"

Bikkfás-vőgye - Valamikor bükkfaerdő volt ott. "Bikkfa" helyi kiejtési forma.

Blágák vőgye -Családi név, főleg Boros-patakon, utánuk nevezték így. Mint vezető név megtalálható a románoknál is, pl. Lucian Blága híres költő, filozófus. De

előfordul a déli szláv nyelvekben is pl. Blagovai, Blagadarnaj-"hálás"

Biró-vőgye Első lakójáról nevezték így, Ugra patakán egy völgy.

Birtáé Szintén birtokviszonyt fejez ki,laszálós eterület Ugrán, völgy két házzal.

Bitkó Helyszini forma, "kerek csúcs" a román " bitca " szóból. Gyakori név.Igaz, csak egyedül nem jelent helységnevet: Ugra- bitkaja, Apahavas- bitkaja stb.

Bocs - Erdő, legelő Borospatakán. Valamikor egy embert megvert ott egy kölykes medve. A helyet azóta hívják így. De az ember neve is "Bocsocska" maradt. Sőt egy szólás is ránkmaradt: "Megverte, mint Bocsocskát a medve"

Bodorvész Ma nagykiterjedésű havas, kaszáló, legelő, de valamikor erdő volt, amit a vész szó is érzékel. Vezeték névből származtatjuk. A Bodor név itt gyakori!

Bodor-szer - A Bodor vezetéknévük utcája Középlokon.

Bojtos-sorok - A bojt szó a helyi nyelvjárásban fiatal fenyőt jelent. De jelenti a bukros, ágas-bogas fenyőt is, amely nem jó egyébre(deszka, borona) esetleg tüzre!

A sorokról már esett szó: Sorokél, ahol a hegy két oldala, amelyek a völgyig nyulnak, találkoznak.

Borjúvész Legelő Kápolna patakán, állattartásra utaló név, szájhagyomány szerint egy dögvész alkalmával ide ásták az elpusztult borjakat.

Borjúkert A név a csángóknál ismert kétlakiságra, a kalibázásra utal: az állattartó gazdák tavasszal, Szent György napján kivonulnak a havasba, ahol mindenkinek saját kalibája van, innen a kalibázás-elnevezés, és a nyarat ott tölti az állatokkal, szerre valaki a családból. Itt az állatok szabadon járnak az óriási erdős legelőken, mindenki a saját harangjáról ismeri fel estefelé, merre lehetnek az állatai. A borjak a kaliba körül maradnak, ide kerítést állítanak és ezt borjúkertnek hívják. Ez ma már rég nem ezt a célt szolgálja, de a név maradt.

Borvíz-gödre Kaszáló Felsőlokon, vasas, vörös színű víz forrik itt, innen a neve. Itt bűdösvíznek is hívják ezt a forrást és a fájó szemet szokták vele mosni.

Bokros - Ma szép, tiszta kaszáló, valamikor bokros, bozótos hely volt,innen a név

Bothavas Óriási kiterjedésű havas volt, ma kaszáló. Vezetéknévből ered, a csiki tulajdonost hívták így valamikor. Emberek mennek, a név marad!

Botty - Kaszáló, névadási indíték ismeretlen.

Botosin - Görbei kaszáló, hegyoldal, román hangzású szó, de etimológiája ismeretlen.

Bozán-vögye A negyvenes években itt bácsoskodott egy Bozán melléknevű ugrai gazda. Azóta így hívják a helyet.

Brenzáké Hegyoldal, kaszáló, valamikor egy rokonság gúnyneve volt, tulajdon viszonyt fejez ki, a "branza" -szóból, ami magyarul " túró" jelent.

Borzsovai A gyimesi területek valamikor egészében a csiki 6-7 község kazbirto - kai voltak. Még ma is így hívnak egyes részeket : szenmihályi, szépvízi és innen a borzsovai név (Csikborzsova)

Borospaták Egy hosszú völgy, Középlök egyik falurésze kb. 130 házzal. Nem lehet köze a szőlő borhoz, mert itt olyasmi nem terem. Állítólag az első lakó egy Boros nevű székely volt. Csikban gyakori ma is a név, de itt csak a helynév él.

Brajtes Ismeretlen névadási indíték, erdős, legelő Farkas-palló mellett.

Bökhecs - Erdős, suvadásos oldal, emberre is használt gúnynév, formátlan, kövér

Bokrosfa - gödre A többitől eltérő formájú fa, nem szép sudár, hanem bukros, bokros, összevissza nőtt. Egy különös fa névadási indíték lehet.

Bodzás - Legelő Felsőlokon

Budáka Kaszálós terület, oldal Bükkben, " budáka" nagyobb faedény a satkészi - téshez, rumán eredetű szó.

Buffantó Hangutánzás révén kapta a nevét, borvízes, búbösvízes forrás, "buffogva tör elő a föld alul.

Buha - Falurész, patak, lakott terület Gyimesbükkön, ismeretlen etimológia.

Buha-mezeje A fenti falu simább területei.

Bukhelé - Kaszáló Hidegségen, tulajdon viszonyt fejez ki, a valamikori tulajdonosa mellékneve után.

Bumbikoké - Ugrai kaszáló, egy rokonság, a "Bumbikok" mellékneve után.

Bumbikszér - A fentiek ház csoportjának környékét így nevezték.

Bulátott- völgye - Felsőlokon, Görbe - patakán egy kisebb völgy. Gazdája gúny - nevéből származtatjuk. Egy szólás is ered innen : "Bulátott asszonyrak, bulátott gyermek "

Burkus-kert Sötétpataki kaszáló, az első tulajdonos gúnynevéből származó szó. Az utódok elszaporodtak, ma is melléknevük " a Burkusok".

Burukk Völgy Sötétpatakán, ismeretlen névadási indíték.

Bulugán-kert Görbei lokhely, személyek mellékneve után, a " bulugánok" Ismeretlen etimológiai szó.

Bundáké Kaszáló, Görbén egy csoport mellékneve, akiket ma is "bundáknak" titulálnak, tehát tulajdon viszonyt fejez ki.

Bustyukán - Kaszáló Felsőlokon, ismeretlen névadási indítékú szó.

Burukk- vőgye - Ismeretlen névadási indíték, ismeretlen etimológia.

Bükkloka- Lakott helység a Tatros forrásánál.

Bükkhavas - Falurész Hidegség- fejében, lakott terület. A hegyekebe kinyúló hava sokról kapta a nevét.

Bükkös Legelő, kaszáló Felsőlokon, Görbe-patak egyik oldala.

Bükköskert, Bükkészka, Szinten a bükkerdők jelenlétéről tanuskodó nevek. Mára eltűntek a bükkerdők.

Bütű A csángó nyelvjárásban a bütű valaminek a végét, egyik felét jelenti. Bütűje van a háznak, foronának, deszkának. Innen ez a gyakori név.

Bükkenő - Itt sorokélet is jelent, tetőt pl. "átmentünk, átbükkentünk"

Cáka Erdős, hegyes, legelő Felsőlokon. Szépvízen éltek és ma is élnek Cáka vezetéknévűek, ez a terület a szépvízi közbirtokosság tulajdona, nevét személytől kapta.

Cencer - Az első honfoglaló neve után, birtokviszonyt kifejező névadási ok. Ma is élnek Sántateleken ilyen melléknevű személyek.

Cerán - Kaszáló, legelő, a román "taran" - "paraszt" szóból ered, helyi kiejtés szerint. A névadási indíték ismeretlen.

Celhás - Erdő Borospataka fejében, a "szelha" szóból ered, amely nyílegyenes, szinte ág nélküli magas fenyőt jelent. Jóminőségű, bognélküli fenyő.

Cifra Istán kertje - Az első tulajdonosáról elnevezett kert. Tulajdon viszonyt sugall. Ma is élnek Sötét-patakán és Görbén ilyen melléknevű személyek.

Cifrák martja - Ugyanott, meredek oldal, mart. A "cifra" szó szépet, díszes dolgot, tarkát is jelent pl. "Cifrán öltözik" de a tarka tehén tulajdon neve is lehet Cifra.

Cigánd - Furcsa, régi hangzású szó, talán a cigány szóból ered. Hallottam egy éneklőtől is ilyenszerű kiejtést: "Egész életemend át, csak egyet adtál"

Cigán-gödör - Legelő, ismeretlen névadási indíték.

Cigán-kút - Ma nem létezik itt még forrás vagy víz sem, tehát nem ismerik a névadás okát!

Cigány - Legelő, még a házi, letelepedett cigányoknak is alig van földjük. Tehát ismeretlen a névadás oka.

Ciherek - pataka - Az ittlakók melléknevéből származik a név, akiket ma is Cihereknek hívnak. Elődeik állítólag hegyirablók voltak. Lakott terület Felsőlokon.

Cirmos Legelő, az emlékezés szerint leégett itt az erdő és sokáig minden üszkös szenes, cirmos volt.

Citrom-sziget Nincs köze sem a citromhoz, mert az itt nem terem, sem a sziget -hez a klasszikus értelemben. Gúnyos elnevezés.

Cóláké Birtokviszonyt fejez ki, Középlokon a Megálló környékén laknak a Cólák, ami egy csoport mellékneve.

Cubukk Meredek kaszáló Ugrán, ismeretlen a névadási indíték és az etimológia.

Curkán - Egy juh fajta neve, nem tudni miért neveztek el így egy helységet.

Csarló - Legelő, ismeretlen etimológia és elnevezési indíték.

Csapás- száda - völgy, talán ott hajtották az állatokat a legelőre, itt "elcsapni" annyit jelent, mint kihajtani a legelőre. "A reggel elcsaptam, kicsaptam a marhákat"

Csapó - Erdős völgy száda, a fenti névadási indíték.

Csapókőve - Ugyanott, egy kőszikla neve.

Császár völgye (völgy) - Kaszáló Gyimesbükkön, első gazdája után nevezték így, aki csiki székely volt, ahol ma is gyakori ez a név.

Cserjés Meredek, bokros terület.

Cseke- havasa Nagy kiterjedésű havas, legelő, a név a csiki birtokviszonyra utal.

Csikszentmiklós ma is élnek ilyen nevű emberek.

Cseke-észka, Cseke-verőfénye a fenti havas egy - egy oldala.

Csengő-lik - Legelő, ismeretlen névadási indíték.

Csihányos, Csihányos- száda - Felsőlokon, Ugra fejében egy erdős völgy és annak a száda. Itt a csalán népi neve a csihán.

Csicsojos - Legelő, ismeretlen etimológia és névadási indíték.

Csigolyás - Patakhoz, vízhez közel eső helyek ahol ha ma nem is, de valamikor "csigolya" nőtt, amely egy vékony fűzfa féleség. Gyakori helynév.

Csigafali - Legelő, csiki közbirtokossági birtokviszonyt fejez ki, Csigafalva.

Csikik- pataka - Lakott terület, völgy Középlokon. Ez a név is igazolja, hogy az első lakók a székely földről jöttek és a területek is a csiki közbirtokosságok földjei.

Csobányos - Erdő, óriási legelő. Foglalkozásra utal, "cioban" román eredetű szó.

Csobányos- tető - A fenti helység magasabbik része.

Csobánpatak - Legelő, Jávárdi - patakán és egy csörgedező patak.

Csonkaföld - Szántó föld

Csontosé Lokhely és kaszáló, birtokviszonyra utaló név Ugrán, a Csontos - mellék névből. Mára a család kihalt, de a helynév megmaradt.

Csorgó - A hegyoldalból kifakadt forrásnak fenyőfa kéregből egy teknő szerű csurgót készítenek, egyik végét a forráshoz helyezik, másik végét alátámasztják, így ott csurog, csorog állandóan a friss víz az arrajárók szomszédjának enyhítésére. Sok

ilyen helynév született, még akkor is megőrizve a régi nevet, ha a víz már elapadt!

Csordás Habár mindenki maga gazdálkodott, kalibázott, néha meddű tinókból

csordát fogadott valaki, a csorda-pásztor. Innen a név.

Csorbáké Vezetéknévből származó, tulajdon viszonyt kifejező név . A román "ciorba" "savanyú húsleves" szó magyarosított kiejtéssel.

Csórékő Szikla, csupasz kőszikla Sötétpatakon.

Csölőkerek - Legelő, ismeretlen a névadási indíték A csölőkerek a kender és len feldolgozás egyik fontos munkaeszköze.De hogy mit keres itt, azt homály fedi!

Csügés-teteje - Felsőlokkal határos erdős terület, a "csüg" állati tetem szóból. De a csügnék még van itt egy más jelentése is: fejletlen, kicsi , hitvány pl "csüg ember"

Csubuk - kaszáló, ismeretlen eredet, habár a románban létezik a "ciubuc" szó, a törökből. Pipát is jelent, de megvesztegetési pénzt is, ami itt a Balkánon bevett szokás

Csugolyás - vizmenti hely Sötétpatakon, selymés, talán a név a csigolyásból jön.

Csuláké, Csulák kertje Egy embercsoport mellékneve a Megálló környékén .

Csutura - Kaszáló, ismeretlen névadási indíték.Itt is "pipafajtát" jelent a szó.

Csutakos - Sok ilyen helységnév van, valamikor letarolták az erdőt, sokáig, mint temetőben a fejfák, ezek a tuskók, "csutakok" őrizték a halott erdő emlékét! Mára

rég kirothadtak ezek a csutakok, de megmaradtak a nevek, mint egy figyelmeztetőül

: emberek, itt valamikor erdő volt ! És még mennyi mindenre figyelmeztetnek a nevek: eltűnt rokonságokra, foglalkozásokra, gyilkosságokra, rablásokra, szerelem-re , háborúra! De jobb, ha az ember csak a száraz neveket veszi és nem a szívével, hanem az eszével rakja össze őket !

Csusztató - Meredek lejtő Hidegségen, itt fát, szénaboglyát csúsztattak be.

Csürkert - Olyan nagyobb kert, ahol a csür állt. Több ilyen névvel találkozunk

Csüremér, egyesek szerint Csülemér Kaszáló, legelő Gyimesbükben, valamikor itt vonult végig az ezeréves határ! S hogy az előbbi gondolataimat folytassam, lehet-e nosztalgia nélkül beszélni a múlttól , amit ezek a helynevek felidéznek? Etimológiailag ismeretlen.

Dádéké Legelő, kaszáló Ciherek- patakán, birtokviszonyt fejez ki, egy nagy család mellékneve.

Dájbukáté - A múlt század végefelé az örmények ,akiknek a központjuk Szépvíz volt, Gyimesben is boltokat nyitottak és a szépvízi közbirtokosságoktól sok jó földet felvásároltak. Ezek egyike volt a fenti örménycsalád, innen a név..

Dánfalvi - Erdő, legelő, valamikor a Csikdánfalva tulajdona.Maradt a név.

Dani- kert : Nyároló, egykori tulajdonosa nevét viseli , aki székely lehetett, mert itt nem használták ezt a nevet.

Dani- alatt - A fenti terület egyik része.

Dezsőé - Kert, kaszáló és szántó, birtoknevet sugall, személynévből.

Delnei - Csikdelnei közbirtokosság tulajdona volt, ma is ez a neve.

Dimény - Kaszáló, erdő Borospatakán. Ismeretlen névadási indíték, de Alcsikon élnek ilyen nevű egyének.-Örmények is lehettek.

Diák Eleké - Szépvízi gazdag birtokos volt, nevét őrzik a róla elnevezett helyek.

Disznyófertő - Ismeretlen névadási ok, kaszáló, legelő.

Döglesztő - Kaszáló, igen- igen meredek hely, fárasztó kimenni rajta.Innen a név.

Dobogó - Lakott terület Felsőlok és Középlok határában. Ismeretlen névadási ok.

Dulájé - Birtokviszonyt fejez ki, melléknév, román eredetű szó.

Ebcsora - Kaszáló Balahányos fejében, ismeretlen etimológia és névadási indíték.

Ecsém-kövei - Kőszikla, az "öcsém" helyi kiejtése.Legendák kapcsolódnak a névhez. Itt van egy állandóan szemmel láthatóan morzsolódó kő, amit egy olyan ördög morzsolgat, akinek a gazdája, lelke fejébe , ezt a munkát adta.

Ecsém-háta , Ecsém- oldala - Fenti szikla környéke.

Ecetes Erdő, kaszáló Borospatak fejében.Ismeretlen névadási indíték.

Ecetes- sorka - Ugyanott, sorokél.

Egres - Kaszáló Gyimesbükben, nem ismert a névadási indíték, mert itt az egres neve "füge" pl Fügés, Fügéstető stb.

Egri oldala - Kaszáló, fennsík, ismeretlen névadási indíték, hacsak nem az "egres" szóból.

Egri-nyaka Ugyanott, nyak, hajlás.

Epcora - Kert, kaszáló, ismeretlen eredet és etimológia.

Eperjes - Kaszáló,legelő fensík. Itt a számócanéve eper : epres, eperjes- furcsa szó képzés.

Emre - köve - Személynévből keletkezett, itt az Imre régi neve- Emre! Még ma is.

Erős , Erős-alja , Erőskert Hegyoldal, legelő, kaszáló , erdő. Talán az első tulajdonos vezetéknevéből, aki csiki székely lehetett Ma itt nincs ilyen vezetéknev.

Esztenánás Legelő, nyároló Ugrán. Régi foglalkozásra utaló hely Esztana, pász - tor kaliba, szálás. A román "stana" szóból származik Az eszete inkább nagyobb juhnyájak pásztorainak szálása, ahol 1500-2000 juhott nyároltatnak a gazdák. Még sok ilyen eredetű névvel találkozunk Gyimesben, amelyek közül megemlítem :

Esztenahely, Esztana-kert ,Esztana-sorka stb.

Esztrázsa - Legelő fenn, Naskalaton. Mivel sok fele nyílik innen kilátás, állítólag itt valamikor sztrázsa- őr állt , amikor még tüzgyújtással jelezték a tatárok betörését csúcsról- csúcsra.

Eszter - Nagykiterjedésű kaszáló Hidegségen. Nem ismerik a névadási indítékot.

Eszter-sorka - Hosszú, a hegyről az aljig tartó sorokél.

Eszkorus - Legelő, kaszáló, ismeretlen névadási indíték és etimológia. A románban és a környező népek is átvették a határ környékén létezik az "eszkotár" szó ami "számadó juhászt" jelent. Úgy gondolom, ennek az elferdített kiejtése. Még létezik egy a körösfához hasonló fa-fajta, piros fürtökben növő apró gyümölcscsel , amelyet "korusnal" neveznek.

Édesvíz-feje - Legelő, selymés forrásvidék. Feje, ahol forrik a víz .

Égés ,Égetett Már említettük, hogy sok ilyen elnevezés létezik(Égés, Égetett, Perzsel, Ásica stb.) amelyek az erdővágás utáni égetésre, tisztítási módra utalnak, esetleg erdőtüzekre, vagy olyan napsütötte helyre, ahol megütközik a nap .

Észak Majdnem minden családnak van ilyen észkos fekvésű birtoka, amely helység-névvé alakult: "Menyünk az Észokba kaszálni"

Etyém - Legelő, állítólag úgy keletkezett a név, ahogy gyakran létrejönnek a gyermekkori gúnynevek is: egy gyermek nem ejti tisztán a szavakat és a környezetet

kifog rajta.. Ebben az esetben "ecsém"(öcsém) helyett "etyémet" ejtett.

Falusorka - Hosszannyúló hegy sorok, él , amely a falu felé lejt, Sántateleken.

Fakócs - A kulcs helyi nyelvjárás szerinti kiejtése, völgy Ugrafejében, erdő.

Farkas - Nyároló, havas, legelő és kaszáló távol a falutól, Köntéd felé. Megjegyezzük, hogy elég sok helynév vadállatoktól kapta a nevét. Innen ez a név is, és a következők:

Farkasos - Nyároló Felsőlokon.

Farkasok pataka - Völgy , lakott terület Sántateleken. Az ittlakók vezeték neve Farkas- innen a helynév.

Farkas-fogó - Kaszáló, Felsőlokon, Valamikor erdős terület volt, vermeteket ástak zöld ággal letakarták , a farkasok abba beleeshettek. Innen a név. Az állattartóknak fontos volt az, hogy a ragadozók ne szaporodjanak túlságosan.

Farkaspalló - 10-15 házas tanya fenn a hegyek között. Középlokhoz tartozik.

Farkasvész - Erdős terület, nem ismert a névadási ok.

Fata - Kaszáló Felsőlokon, talán a "fata" -"leány" román szóból , de teljesen magyarosított kiejtéssel, mert " a " hangja nincs a román nyelvnek, csak "á".

Fazakasoké - Ciherek patakán, Felsőlokon legelő és kaszáló. Valamikor csiki gazdáinak a nevére emlékeztet, Csikban ma is gyakori vezetéknev .

Fejbükkös - Kaszáló, legelő Kováspatak(Hidegség) fejében. Érdekes szóképzés!

Talán a "Fejérbükk" lerövidülése szótag- kivetéssel. Vagy a szintén gyakori "fej" "fejben" (Ugra -feje, völgyfeje, patak-feje) szóból származik, ahol sok bükk nőtt.

Fejérbükk - Nagykiterjedésű kaszáló, legelő . " Fejér" a "fehér" megfelelője itt.

Fejérbükk-észka , Fejérbükk-sorka a fenti helységnévhez kaocsolódnak .

Fejesé - Örmény vezeték név, egészen a hatvanas évekig éltek itt örmények, köztük a fenti család is itt élt Középlokon. Egyeseknek földjeik is voltak, erre utal a név

Fejérmező Legelő, mészköves helység, azok színe adta a nevet.

Feladott- kert - Kaszáló, a "felhagyott" szóból. Ezt akkor használják, amikor egy ház, birtokrész , szántóföld eredeti használata megváltozik . pl. a szántóföldet már nem szántják.

Fejérhegy - Szintén a mészkőről kapta az elnevezést, amely távolról fehérlik.

Felső- Hosszúsorok - Hegyvonulat, a Hosszúsorok nevű hegy felső része.

Fellegvár - Soha nem létezett itt semmiféle vár! Szépidomú kőszikla, amit mintha valami óriások faragtak volna ilyenre!

Fejérvölgyek - Kaszáló Felsőlokon. A fenti névmagyarázat erre is érvényes.

Felső- Fata - A Fata helységnévről már szoltunk, annak az egyik része.

Fekete- hagymás - Növényről elnevezett legelő és kaszáló.

Feketeerdő -Nagykiterjedésű, gyönyörű fekvésű fennsík, erdő, legelő Borospatak tetején. Kedvenc kalibázó hely, a század elején itt nyáron kalibás táncokat rendeztek. Több esztendő is helyet kap nyáron itt .

Fekete- víz - Forrás,kaszáló. Érdekes sötét színű víz bugyog elő a mélyből.

Ficfás - Patakmenti hely, a fűzfa helyi kiejtése.

Fikók bojtosa - Vezetéknévből alakult, tulajdon viszonyt fejez ki. A Fikók gyakori vezeték név, Moldvából húzódtak vissza a tömbmagyarság felé.

Fisák Ismeretlen névadási indíték és etimológia.

Firész- völgye - Erdős völgy, a "fürész" szó régi kiejtése szerint, erdővágókra utal.

Fogas - Hegyoldal, kaszáló Sötétpatakon. Nem ismerik az elnevezés okát.

Forgácsoknál - Ma Ugra-fejében erdős, legelő terület. Itt a harmincas években nagy erdővágások voltak. Sokszor ott helyben ki is faragták a boronákat bizonyos

méretekre, a megrendelés alapján. A fafaragás valódi mesterség, nem mindenki tud egyenesen faragni. Innen a "félrefarag" szólás is. A faragás helyén maradt a forgács.

Ennek a javát a kalibások eltűzelték, az apraja maradt szemétnak. Ma már rég hire-nyoma sincs a forgácsnak, de a helyet ma is így hívják.

Fogas-pataka- Kaszáló, kisebb patak, semmi köze a fogni igéhez. Itt a fogás " ki-jutást" jelent valahová.

Funduják - Legelő, nyároló, román eredetű szó. De a "fundus" szó :hely , telek jelentéssel már benne van az 1600-as évi székely irásokban.: " Szárhegy oldalában való kapolnak mellettuáló fundus"/Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár IV. kötet/

Fügestelek - Kaszáló, sok egres bokor volt itt, az egres neve- füge.

Fügestető Hegy, kaszáló

Fűrészker - A húszas évek végén kezdetleges vizifűrészeket szereltek fel, amelyek egyrésze egészen az ötvenes évekig működött. Előtte a deszkát nagyon kinosan vágták.: Állványt építettek, ráfektették úgy 2 m. magasban vízszintesen a tőkét ,

(farönk) egy ember felül, kényelmetlen helyzetben felfele húzta a fűrész, a másik lefele. Majd cserélták a helyet. Sokat izzadtak, később úgy mondták, hogy "málé-gőzzel dolgoztak" A helyet ma is Fűrészkernek hívják.

Fűrészvőgye -Erdő, szűk völgy, ugyan az a névmagyarázat.

Fűrészorka - Hosszú hegyél , út vezet a faluig.

Gabrikert - Kaszáló, a Gabrik tulajdona volt. Ez Sötétpatak- szádában egy csoport nagycsalád mellékneve

Gabri-szer - Egy néhány ház, ahol a Gabrik laknak.

Gazda-szer - Antalok -patakán , az Antalok egy csoportjának a mellékneve. Innen a helység neve is.

Gazdák- vőgye - Tulajdon viszony, mint az előbbi magyarázat.

Gáborok pataka Kisebb völgy Közép és Felsőlok határában. Névadási indítékul az itt lakók vezetékneve szolgált.

Gáborok- sorka , Gáborok száda - Érvényes a fenti névmagyarázat.

Gállukács - Kaszáló, teljes névből származtatjuk, csiki tulajdonos neve .

Gál-kútja - Valamikor, az első gazda idején itt kút lehetett, ma nyoma sincs .

Gercuj-szer - Lakott szer Sántateleken, a lakók nagyrészének vezetékneve után.

Gerendus - Gyimesbükben, Tarhavason hegyes kaszáló, közel az ezeréves román- magyar határhoz. Ismeretlen etimológiájú szó.

Görbe-pataka Régi lakott település Felsőlokon mint egy 150 házzal. Nevét a formájáról kapta:kacsaringós völgy. Itt kapaszkodik a hosszú alagút felé az 1897-ben épült, Madéfalvát Gyimessel, majd Moldvával összekötő vasút.

Görbe-száda, Görbe-teteje, Görbe feje- A fenti település részei.

Gödör-fej -Kaszáló, formájáról kapta a nevét.

Gözös-teteje - Kaszáló, legelő, eső után mindig szokott füstölögni(köd),pipálni.

Gurics - Legelő, kaszáló, ismeretlen etimológia.

Guzuru - Kaszáló Felsőlokon, ismeretlen etimológia.

Gyékszer - A Megálló környékén egy rokonság mellékneve, helyi nyelvjárás szerint a gyíkot - gyéknak mondják.

Gyuricié - Sántateleken kaszáló, birtok viszonyt fejez ki, az első tulajdonos neve .

Gyékes-teteje - Hegytető, bokros, borsikás legelő, "gyik- gyék".

Gyertyánasszó - Erdő, legelő , szóösszetételle: gyertyán(fafajta)+ asszó (száraz)

Györiné kertje - Lokhely, kert , tulajdon viszonyt kifejező név.

Györi-szer - Lakott rész, szer Felsőlokon, a rokonság melleéneve után: Györök.

Habarász - Kaszáló, nyároló Ugra- fejében. Az datközlők nem ismerik a névadási indítéot. A "habarász" "hadarász "szó értelmetlenül, gyorsan beszélőt jelent itt is.

Hadiút - Mivel határvidék volt, még a század elején az erdőön átvjvő katona utat építettek, amelynek ma nyomai sem látszanak, de megmaradt a név. Erdős terület.

Hagymástető- Kaszáló, legelő. Itt sok aszpa és varjúhagyma nő. Innen a név.

Halas - Patak, valamikor itt sok pisztrang és bacsó volt Sajnos ma alig akad.

Hajnal - szer - Hidegség alsó felében egy szer, vezetéknevük után hívják így.

Harangláb - Mivel a gyimesi községek nagy kiterjedésűek, nem elég egyetlen templom egy községben. Régebb mindhárom községben még volt egy-két harang láb, ahová egy kisebb harangot állítottak és ott harangoztak. Innen a név. Ma mér Templomok épültek és az Isten tisztelet pl. Középlokon három helyen is folyik, a pap szerre jut el a híveihez.

Hamasok Legelő, kaszáló. Névadási indíték nem ismert.

Hangyabolyos több helynek adták ezt a nevet, szeretik a helyet a hangyák és sok a boly, halom, amit évente letakarítanak, ha kaszálni akarnak ott.

Hargas - Legelő Antalok-patakán, térviszonyt kifejező szó: hargas, horgas.

Határsorok - Hegyél, valamikor itt volt a magyar-román határ. Sok név felidézi az ezeréves határt.

Határvölgy - Völgy, a fenti határral kapcsolatos név.

Határpatak, Határkő - Szintén a létező határ nevére utalnak.

Hármas pogyina - Fennsik, legelő,a "podina" poghina" "fennsik" szóból ered.

Háromkő - Hegyes, sziklás eterület,elnevezési indíték világos. DE meg kell figyelniük, hogy a mesebeli"három" szám gyakran megjelenik a nevekben.

Háromkút - Középlokhoz tartozó tanya, mint egy 25 km-re a községtől, közel 2o házzal. A század elején ez volt az első kirajzás a faluból. Igaz majdnem minde-

niküknek maradt lakása, birtoka a faluban is.

Háromvész - Ma kaszáló és legelő, ismeretlen a névadási indíték.

Hegyes-havas- Középlok egyik legmagasabb csúcsa, kúp alakú, innen kapta a nevét. Erdő, nyároló, a csiki közbirtokosság vagyona volt.

Hegyalja - Lakott terület, falurész a Tatros forrásánál. Valamikor a század közepe előtt itt egy fogadó volt, mert a Csikszépvizre menő vásárosok valahol le kellett, hogy öblítsék az út porát jövet- menet.

Hegykert Legelő, de kaszáló is, Hidegségen

Hejszak- kertje - Egy rokonság mellékneve Hidegségen és Ugrán. "Anyám hejsza-leány volt"-mondogatta a mindent tudó adatközlő, Amrus Fülöp.

Heveder - Ismeretlen a névadási indíték. A heveder egy hosszabb rudat jelent itt.

Hidegkút - Bővízű jéghideg forrás Borospatak-fejében. Innen a környezet neve.

Hidegség - Hosszú völgy ,lakott terület, közel 2560 lakossal, régies képzés -ség.

Hidegvállú - Ahol csak van rá alkalom, a hatalmas kiterjedésű erdől legelőkön vajúkat ásnak nagy fatörzsekből, ahová állandóan folyik csorgón a víz, a legelésző házi és vadállatok itatására. Itt a nap különböző szakaszaiban megfigyelhetők a létező állatok. Innen a név.

Hivák , Hivák-pataka - Legelő, kaszáló Bodorvész környékén. Melléknévből , a "chiva" "tyiva" szavakból.

Hóhavazó - Ismeretlen a névadási indíték. Kaszáló, Háromkuton.

Hollókő Hegy, kősziklás, ahol csak a holló fészkel.

Hollókő-sorka Sorok él a völgyig tart Erdős, bokros terület.

Hama - Kaszáló, legelő Gyimesbükkben, a román "huma"talaj-fajta,agyagból.

Homlok - Kaszáló Középlokon, de sok ilyen utó-névvel is találkozunk, amely helyre, elhelyezkedésre utal.

Hosszú-havas Nagy kiterjedésű fennsík, havas, sőt kaszáló is Felsőlokon.

Hosszúsorok -Már említettük, hogy a sorok gyakori utónév, a hegy peremét, élet jelenti, amelyen út vezet le egészen a völgyig, a faluig.

Hosszúvész - Gyönyörű, tiszta fennsík Ugra fejében. Csak a név utal arra, hogy valamikor itt erdő, majd vész volt! (vész - ágak, fakéreg,szemét!)

Hosszúk- vögye Völgy, az ittlakók melléknevről hívják így.

Höncsökös - Kaszáló, legelő. Dimbes- dombos, hangyabolyos, "féregturásos" hely

Hucupa - Kaszáló Hidegség fejében, ismeretlen szó.

Hudupa - Kaszáló Jávárdi fejében ,ismeretlen névadási indíték és etimológia.

Huszaskő - Hidegségen egy nagy kőről nevezték el így a környezetet, nem tudni,

miért adtak számot. Ott valamikor sodrony- pálya működött, talán onnan a név.

Huszár- szer, Huszár kert - Egy elszaporodott család mellékneve. Valamikor egy elődjük huszárként szolgált a magyar hadseregben. Megmaradt melléknévnek és ma már helységnévnek is Ugrán.és Kápolna- patakon.

Ilia -Legelő,erdő Középlokon, ismeretlen etimológia ha csak nem az Ilie román névből született.

Illanc -teteje - Magas hegy Középlokon, ismeretlen névadási indíték.

Ikráké Tulajdon viszonyt kifejező név, melléknévből, kaszáló, legelő Hidegségen

Irottkő - Hidegségen kaszáló, ma nincs semmiféle irottkő, de a szájhagyományok szerint létezett a század elején. Csak a név maradt.

Irott-sorka - A fenti helységnév része.

Irtás - Ma kaszáló, régebb erdő volt, de kiirtották, kivágták. Innen ered a név.

Itisem-pataka - Nagyon régi név Hidegségen, valamikor a mai Cokánok patakát így hívták. Lakott terület, patak. Ismeretlen etimológia.

Jáhoros - Legelő, erdő Középlokon. Neve a juharfától ered, itt jáhorfa a neve.

Jáhoros- tető - Az előbbi hegyoldal teteje.

Jankáé - Nem ismert a névadás oka, itt ritka a Janka név,pedig tulajdon viszonyra utaló név.

Jánik pataka - Sántatelek egy jó részét a Jáni melléknevű gazdák lakják. Tőlük származik egy sor név.

Jáni- szer, Jáni- kanyar, Jániké stb. - Érvényes ezekre is az előbbi szómagyarázat.

Jani- pusztája - Erdős legelő, Ugra fejében. A 20-as években itt kalibázott Mozsi- kás Jani. Ma is a nevét viseli a helység.

Jánó -Ugraészkanak egy jó részét nevezik így, legelő, nyároló, kaszáló.Nem valószínű, hogy tulajdon viszonyt fejez ki, mert ahhoz igen nagy terület.

Janiké - Birtokviszonyt fejez ki, Borospatakon egy csoport mellékneve ez.

Jánó-szer - Ez alkalommal tulajdon névről elnevezett szer, utca Középlokon.

Jávárdi Falurész, kiterjedt havas Hidegség fejében. Ismeretlen etimológia.

Jávárdi-észka, Jávárdi-pataka, Jávárdi száda : a fenti helység részei.

Jegyzője - Szántó föld a Megállónál, jegyzői birtok volt. Csak a név maradt.

Jenőfali - Csikjenőfalva közbirtokosságának tulajdona volt.

Józsi Jánosé - Birtokviszonyt fejez ki, már nem emlékeznek ki volt a névadó.

Jóskáké -Jóskáknál - Felsőlokon, az állomás környékén laknak a Jóskák- melléknév, innen a helynév.

Johonok - pataka - Birtokviszonyt fejez ki, a román Jon személynéből, Bükkhavas, kaszáló és lakott terület.

Kaliba kert Több ilyen helynév létezik, valamikor itt kalibáztak. Maradt a név.

Katona vállú - Itt itatták lovaikat a katonák az első háborúkor. Határvidék lévén, sok név utal a katonaságra .

Katona erdő - Ma már itt nincs erdő, de a név még megmaradt.

Katikert - Kaszáló, egy öreg özvegyasszonyról nevezték el , így emlékeznek.

Karcfalvi - Erdő, legelő , a Csikkarcfalvi közbirtokosság vagyona volt.

Kádár-sorka - Kaszáló, vezetéknevből ered, itt ritka ez a név, csiki lehetett.

Kőkert - Kaszáló, nem tudni , miért ez a neve, ma nem létezik nyoma a kertnek (itt kerítést jelent) de valamikor lehetett kőkerítés.

Kápolna- pataka - Lakott terület mintegy 160 házzal, valamikor Tankók pataka volt, de a múlt század elején épült ide egy kápolna, innen ered név. Ma a patak szádában van a központi templom.

Kercsóké - Valamilyen birtokviszonyt fejez ki, de nem ismerik a névadási okot.

Kecskebükk -Erdő, legelő ,elég furcsa szó párosítás, ismeretlen névadási indíték.

Kecskebükk-tető- Hegy ugyanott.

Kecskevész - Legelő, erdő , állattartásra utaló szó.

Keresztes - Kaszáló, valamikor ide temettek ez három katonát.

Kerekbükk - Legelő, kaszáló, .

Krekbitkó - Bitkó a román "bitca" kerek csúcs - szóból, formájáról kapta a nevet

Kerekfenyőnél - Hegyoldal, ma híre- hamva sincs a névadó fának.

Kerekerdő - Ma kaszáló, valamikor erdő volt, a név megmaradt az erdővágás után

Kereskedőké - Mező, kaszáló, birtokviszonyt fejez ki, Sántatelekében.

Keptelányos - Szántó föld Ugrán, vízparton, az itt elterjedt növény neve keptelán.

Keskenyfőd - Szántó föld, Sötétpatakon, alakja után nevezve.

Kercsola - Kaszáló, ismeretlen névindíték

Kettőskő - Szikla Sötétpatakon, formájáról kapta a nevet.

Kétkő - Szikla Hidegség fejében, ugyanolyan elnevezési indíték.

Kertvége - Kaszáló, helyzetre utaló név.

Kétágú Legelő, ismeretlen névadási indíték, talán egy kétágú fáról nevezték így.

Kicsihely - Legelő, kaszáló Sántateleken .

Kicsikert - Kaszáló, szántó Ugra-patakán

Kicsimező - Kaszáló, Felsőlokon.

Kicsivész Erdős terület volt, ma nyoma sincs a vésznek, de a név magmaradt.

Kicsiverőfény - Kaszáló, legelő Borospatakon.

Kicsipatak vagy Pepera-patak - Rövid völgy, két házzal, Felsőlokon, Ugrán.

Kicsinyároló - Nyároló,erdős terület Kápolna-patakán.

Kicsinyires - Nyírfás, bokros terület Görbe-szadában.

Kicsibitkó - Legelő, bitkó

Kisrákos - Legelő és kaszáló, ismeretlen névadási indíték, mert itt nincs rák.

Kicsigozorú Legelő, kaszáló Felsőlokon, ismeretlen etimológia és névadás.

Kicsikútak Források, kaszáló Rajkók-patakán.

Kisbükk - Kaszáló, valamikor erdő volt itt.

Kispest - Régi magyar világban (1918 előtt) Görbén, a vasúton kívül, távol a többi háztól épült két ház. Valaki gúnyosan azt mondta: úgy épül- szépül, mint Kispest. A gúnynév máig megmaradt.

Megjegyzem, hogy a "kis" " kicsi" jelzős szó szerkezet, szóösszetétel nagyon gyakori itt és a mindennapi beszédben is gyakran használják pl. "kicsi fiam" kics

bubám, Kicsi János, Kicsi Gyula - így becéznek!

Kégyós Erdős, veszes hely, a "kigyó" helyi kiejtése, neve.

Kolontos-bitkója - Hegyes , erdős terület Rajkók- patakán, birtokviszonyt fejez ki, a Kolontosok szó egy rokonság mellékneve.

Kolopácskert Belsőbirtok, Felsőlokon, Ugrapatakán, birtokviszonyból alakult név az első gazdája a vén Kolopács volt- melléknév.

Komiát(Komját)- pataka - Lakott falurész, patak Felsőlokon, Sántateleken. Ismeretlen névadási indíték és etimológia .

Komjátth hegye - A fenti helység hegye.

Kondra keresztfája - Tragikus, gyilkosság emlékét őrző név, elül említettük a névadás történetét. Sötétpatak fejében , kaszáló legelő, erdő.

Kotvász, Kotvász-alatt, Kotvász-oldala -Nagykiterjedésű hegyoldal, kaszáló, legelő. A Kotvász(Cotvas) román vezetéknev gyakori Vaslábban Itt nincs ilyen nevű.

Koponyás - Erdős, bokros terület. A szájhagyomány szerint a háború után három koponyát találtak itt.

Konc-szer Lakott terület, szer Sántateleken, a gazdák melléknevéről elnevezve.

Kondornéjé - Kert, kaszáló Kápolna- patakán. Birtokviszonyt kifejező névindíték, többen viselik ezt a melléknevet.

Kónya kert Kaszáló, birtokviszonyt fejez ki, csiki tulajdonosa neve után, itt nem használt vezetéknev.

Kolonda-tető - Hegy, kaszáló ,ismeretlen névadási indíték.

Komondó - Kaszáló Sötétpatakon, nem ismert a névadási ok.

Korcsospatak - Meredek kaszáló Nagysorok alján, nem ismert a névadási indíték.

Kormos- pusztája - Itt a pusztá szó , mint helynév , gyakran előfordul. Szenes, kormos - égés utáni helyzet. A pusztá itt egy tisztást jelent valahol az erdő mélyén.

Kotombica - Erdő, román hangzású, kicsinyítő képzős szó.Ismeretlen eredet.

Kokojzás - Hatalmas erdős terület Ugra fejében a "cocaza" áfonya román szóból.

Kosár - Legelő Középkon, itt a juhakolt hívják kosárnak, a kosár pedig a kas.Pl Vettem(vásároltam) egy kas pityókát. Behajtottam a johókat a kosárba.

Kopac- Csupasz kaszáló Borospatakán.

Korhán, Korhán- oldala - Bokros, terméketlen oldal, legelő, a "korhán" szó gyenge minőségű, terméketlen földet jelent itt.

Kóta- köve - Sziklás legelő Sötétpatakon, a Kóta- melléknévből.

Kőd - Köves, sziklás terület, Csikban is megtalálható ez a helységrév , a "kő" szóból ered, régies raggal.

Kőkút - Legelő Középkon, nyoma sincs ma itt kútnak, de a név megmaradt.

Kőhátja - Legelő Sötétpatakon, a szikla mögött.

Kőkert - Nem tudni miért hívják így ezt a köves legelőt, mert semmi nyoma nincs itt a valamikori "kőkertnek" Itt a kert jelentése "kerítés" pl."Sép kertet húztál, koma"

Kötelszer, Kötelek sorka- Ugrán egy lakott szer, a birtokaikat melléknevük után így hívják, tehát birtokviszonyt kifejező név.

Köntéd Nagy havas, Felsőlokhhoz tartozik. Érdekes régies hangzású szó. Ismeret - len etimológia.

Kőrösös - Kaszáló, a kőrísfáról kapta a nevet. Több ilyen helységrév is van.

Kövesmart - Egy köves oldal, állandó guruló kövekkel. Itt a "mart" - meredeket jelent.pl. Milyen martos hely!

Kuruc -Legelő, kaszáló és erdő Sántateleken.Nincs köze a "kuruc" történelmi szóhoz. De élnek itt ilyen melléknevű személyek.

Kuruc- pataka - Ugyanott.

Kuti - Hatalmas, sűrű erdő Borospatak fejében. Talán a kút- szóból.

Kutyás - Legelő, erdő Görbe-patakán. Ismeretlen a névadási indíték.

Kukukkos - Szántóföld a "kakukk"- szóból, ami itt kukukk. Lehet a név a virág után is: kukukkvirág.

Kurmetura- Legelő, ismeretlen a névadási indíték. A román "curmatura"- szó "hágót" "nyerget" jelent magyarul. Ilyen magyar nevek is gyakran előfordulnak, amelyek a helység alakjától kapták a nevüket.

Kurta-sorok - Egy rövidebb hegyél- sorok Ugrán. Itt is a "kurta" szó, akárcsak a székelységnél, "rövidet" jelent.

Kurvák- pataka - Bükkhavason egy rövid patak, lakott terület. Azt állítják, hogy az idők folyamán itt sok menyecske kirugott a hámból! Innen a név.

Külső-bütű - Kaszáló, elhelyezéséről kapta a nevet, a székelységnél a "bütű" valaminek a vége, egyik fele. Pl. a ház bütüje, a tőke(rönk) bütüje.

Küpüs - Kaszáló, állítólag létezett itt egy "küpüs kút". A küpű egy rövidebb farönk kiásott, kivésott és kitakarított formája, amelyet ráhelyeznek a forrásra, és összegyűjti a vizet, ez a küpüskút.

Lapos - Legelő, kaszáló Bökhecs tetején, Megálló, fennsik. Fekvéséről nevezték így.

Laposhavas - Nyároló, havas fenn a hegyekben.

Laposkő - Erdő, legelő, egy lapos kőszikláról nevezték el.

Laposnyaka - Kaszáló Hidegségen, Kovás fejében.

Laji - dombja - Kaszáló, birtok-viszonyt kifejező név, a Lajos név itt nagyon ritka.

Lajcsik- bitlója - Hegyrom, ismeretlen a névadási indíték, ezek a nevek a csiki birtokviszonyra utalnak.

Lakatosé - Szintén csiki birtokviszonyt mutató szó, itt ma nem élnek ilyen vezetéknevű lakosok.

Lapos-észka - Hegy, fennsik Antalok pataka fejében. Gyakori a "lapos" előnév.

Lászlóké - Kaszáló, Ugra-oldala egyik része, tulajdonviszonyra utal, ma is élnek László vezetéknevűek.

Lénia - Legelő Hidegségen, a román "linie" -vonal, egyenes -szóból származik.

Leánka keresztfája - Kaszáló, legelő Ugra-hegyén. Tragikus eseményt idéző név. Előbb már ismertettük a névadási indítékot.

Leánka-sorka - Hosszú sorokél, a fenti helységnévhez kapcsolódik.

Leordás - Kaszáló Bükkben. Ismeretlen névadási indíték és etimológia.

Libán - Kaszáló, fennsik, nem ismert a névadási ok, semmi köze az arab állammal.

Likas - Kaszáló, gödrös, höncsökös terület, innen a név is.

Liponka, Lipinka - Mind a két változat előfordul, kaszáló Ugra- oldalán. Az öregek úgy emlékeznek vissza a névadásra, hogy valamikor ott kaszált egy ember. Valaki kereste az öreget. A vénasszony kimutatott az oldalra és azt mondta: Ne hol

lipinkázik!(kaszál) Azóta a helyet lipinkának, liponkának hívják.

Lófűrész Nagy erdős terület, de van itt kaszáló és legelő is. Komiát - pataka fejében. Nem ismert a névadási ok, csak tapogatózni lehet, hogy talán a kézi majd állathajtású deszkavágásra utal.

Lóhavas - Állattartásra utaló név, mivel a lovak nagyon leborotválják a füvet, ahol eljárnak, ezért külön nyárolóba hajtották azokat, hogy a tejelő tehenek és juhok elől

ne egyék le a füvet.Legelő az Oltfejénél

Lókert - Ma kaszáló, lokhely.Állattartásra utaló szó.

Lószosdis - Legelő Naskalaton, növényről elnevezett hely, a "szosdi" helyi neve a "sokának".

Lunka - Fennsík, kaszáló, a "lok" " lokhely" román megfelelője.

Luteria - Kaszáló Balaháonyos patakán, Bükkben, ismeretlen névadási indíték.

Lupás-vőgye Völgy Görbeptakán, az először ideköltöző mellékneve után. Ma is léteznek ilyennevű utódok .

Lucsos - Erdős terület, Felsőlokon , Ugrán és Görbén is megtalálható a név.

Lyukas - Értetlenül állunk a név előtt, mert már elébb láttunk "Likas" nevet. Itt nem használják a " lyuk" szót és még is ez a név megtalálható ebben a formában.

Madarasi Nagyobb terület, ismételten bizonyítja, hogy a gyimesi erdők, földek a csiki községek közbirtokosságainak vagyoni voltak.

Madaras-patak, Madaras - tető Legelő, erdő, lisebb völgy Jávárdi fejében.

Madicsa - Legelő, ismeretlen névadási ok, de a szó etimológiája sem ismert.

Macskalik- Legelő, bokros terület Hidegségen. Névadási indíték ismeretlen.

Magyarós- tető , Magyarós- vőgye - Erdő, legelő Hidegségen, de Ugrán is megtalálható ez a név. A területeken sok mogyoró bokor volt, itt a "mogyoró"neve "magyaró" ma is.

Magyar- oldal - A század 20-as éveiiig ezt a területet csiki székelyek kaszálták és legeltették. Mára már megvásárolták a helyi családok, de a mai napig ez a neve, mert itt a székelyt, nem tudni miért soha a csángó nem mondja székelynek, hanem magyarnak. Pl. Jönnek a magyarok a piacra(hétfő) tehenet venni.

Malacok- vőgye - Lakatlan, erdős völgy Sötétpatakon.

Malacok vesze- Már láttuk, hogy a "vészt" szó az erdőirtásból visszamaradt szemét, forgács, csap stb.

Medvés -Kaszáló és legelő Kápolna és Sötét- patakon is. A név régi és arról árulkodik, hogy bizony még amikor az erdők sűrűbbek voltak, medve is élt itt.

Medvekő Kőszikla Sötétpatakán.

Megálló 1897 után , amikor a vasút építését befejezték, a faluban két helyen állott meg a vonat, mert a Tatros mentén csak Középlokon 10 km. szalad a vonat. A nagy

templom környékét Megállónak hívják azóta. Lakott falurész valamikor a község háza is itt volt, a központi iskola pedig ma is itt van, 1900-ban fejezték be az iskolaépület felépítését. De már előtte 60 évvel is volt itt iskola.

Meggyes - Legelő, nem ismert az elnevezési ok, mert alig akad valódi meggy itt, annál több a vadcserezsnye.

Meggyes - észka- A fenti terület egy része.

Meleghavas - Havas, legelő, erdő, napsütötte helység, verőfény, Innen a név.

Melegvölgy - A fenti havas egyik része, völgy, Legelő és erdős terület.

Ménisorás - Hönvsokös, dimbes- dombos nyároló, nevét a román "menisor" szóból nyerte, piros afonya.

Mélyvölgy - Erdős völgy, formájáról kapta a nevet.

Mező - Habár Gyimes nem bővelkedik a kiterjedt mezőkkel, még is gyakran jelen van ez az elnevezés, sima, lok helyre utal.

Mihály-szállás - Dombok, határvidék Gyimesbükkön, kaszáló. Tulajdonviszonyt fejez ki az egykori gazdája neve után. Ma is használt kifejezés a "szálás" szó: pl Jó szállásokat épített, Megjavította a szállásait.

Mihokok sorka - Kaszáló a gazdák vezetékneve után, itt gyakori a Mihók név

Mojzi - Legelő Felsőlokon, ismeretlen névadási indíték.

Mocsár - Szántó föld, vizenyes hely.

Mosia - Legelő Sötétpatakon, nem tudni miért nevezték így, a "mosie" román szó, magyar fordítása "birtok" " földbirtok"

Muhos Legelő Sötétpatakán, állandóan árnyékos, nedves terület.

Muhoskert - A fenti helység falufelőli, belső része.

Muszkák, Muszkakert - Muszka-szer - Egy mára már nagyszámú család mellékneve ez a szó, velük kapcsolatosak a fenti elnevezések. Tulajdonviszony.

Gyakran előforduló jelzős szó szerkezet a név alakításban a "nagy" előszó. Ime:

Nagy gödör - Egy mélyedés, gödör. Innen a név.

Nagy havas - Több gazda nyárol itt, legelő.

Nagykert, Nagykaszáló - Kaszáló Sötétpatakon.

Nagysorok, Nagysorok- tető - Hegy, legelő Bükkhavason.

Nagypatak - Lakott terület, Középlak egyik falurésze.

Nagyrákos - Patak, lakott terület. Névadási indíték ismeretlen, mert itt nincs rák.

Nagyoldal - Kiterjedt kaszáló Sötétpatakán.

Nagyhagymás - Hegy, nyároló, kaszáló, varjuhagyma, a kökörös helyi neve.

Nagybitkó - Bitkó- jellegzetes kerek csúcs , a "bitca" román szóból ered.

Nagyerdő - Ma nyoma sincs az erdőnek, kaszáló, de valamikor itt erdő létezett.

Nagyrész - Kaszáló, a családi vagyon oszlására utal: egy nagyobb rész.

Nagyvész - Valamikor erdő volt itt, kivágták, maradt a vész és a név. Ma kaszáló

Nagyvállú - Nyároló, állattartási formára utal: az állatoknak források mellé nagy rönkökből vájukat ásnak, oda csorog állandóan fakéreg "csorgon" a friss víz . Ez úgy a házi, mint a vadállatoknak hasznos.

Naskalat- Nagykiterjedésű, magas hegy, ez a csángóknak a " világ teteje" innen jön a vihar, a szél, több népdalban szerepel. " Naskalaton esik az eső" Ismeretlen

etimológia.

Németsor - Kaszáló, ismeretlen névadási indíték.

Nimiti - Nyároló Gyimesbükkön, ismeretlen etimológia és névadás.

Nikuláj-kert - Legelő, kaszáló a román Niculai - Miklós névből.

Nyak -Gyakran előforduló név, formájáról(nyereg) kapja a nevét.

Nyakas - Kaszáló Hidegségen.

Nyakassorka - Kaszáló, hegyél, sorok ugyanott.

Nyárfás- oldala Meredek legelő Sötétpatakán, ma is sok a nyárfa itt.

Nyáguj - Legelő, nyároló, birtokviszonyt fejez ki, 1918-után egy román erdész itt területet vásárolt. Megmaradt a név, Neagui - román vezetéknev.

Nyerges- Gyimeszerte több helyen találkozunk a nyerges- névvel,alak után kapta a nevet-nyereg.

Nyika-kert, a Nyikáké , a Nyikáknál - Nagy családi név, egy csoport ház Hidegség szádában. Sok birtokuk van, jó gazdák, birtokaik neveiket viselik, régi nevek. Eredetileg román vezeték-név, de mindenik viselője magyarnak vallja magát. Ebben az összevegyült erdélyi világban nem a név számít, hanem az érzés.

Nyíl - Többször előforduló név(főleg utótagként) egy részt jelent.Pl."Ez a nyíl az András Péteré".Ismert dolog, hogy a magyaroknál valamikor nyíl-lövással foglaltak birtokot.

Nyillink, Nyillink- kapuja Nagy kiterjedésű erdő, legelő Felsőlokon, Ugra - fejében. Ismeretlen etimológia és névadási indíták.

Nyires, Nyires- alja- A Megálló és a Csikik- pataka között elterülő hegyoldal , egészen benyúlik az országútig. Kaszáló, szántó.

Orbán - Nyároló, kaszáló, hegy, talán csiki vezetéknevből származik, itt nem élnek ilyen vezetéknevek.

Orgános - Kaszáló, ismeretlen névadási indíték és etimológia.

Orodik, Orogyik - Hegy, legelő ismeretlen eredet

Örményeké - Sántatelek(Felsőlok) legjobb birtokai. Még a múlt században a zsidók mellett örmény kereskedők lepték el Gyimesvölgyét, Szépvízről jöttek és a csiki, főleg szépvízi közbirtokosság földjeiből sokat felvásároltak. Épületeik egyrésze ma is létezik. Civilizációs tényezők voltak ők a helyiekre. Ilyen családok:

Dájbukátok, Fejések, Fejérek, Bobálok stb.

Örménytelek- Bükkhavas, kaszáló, lokhely, szintén az örmények birtoka volt.

Paphelye : Mindenik községben van ilyen nevű hely, az egyház birtokáról van szó

Papoj - Erdő, legelő Felsőlokon, Ugra fejében. Ismeretlen névadás, románul Popoi

Parittyás - PpOldal, kaszáló. Ismeretlen névadási ok.

Patkós . - Hegy Hidegségen, Jávárdi fele.

Patkós- oldala -Hegyoldal, ugyanott.

Pajtakert - Kalibázásra, állattenyésztésre utaló szó, disznópajta, borjúpajta, ideiglenes tákolmány a kisebb állatok számára.

Palló - Kaszáló, legelő.

Páltin- homloka - Erdős terület, a román "paltin" - juharfából ered.

Pávás - Erdős, bokros terület, vadpávákról nevezték el. Ritka madár.

Páloké , Pálszer - Hidegségen egy rokonság vezetékneve, falurész, birtokviszonyra utaló név.

Peculáké - Csládi melléknév a megálló környékén, de Felsőlokon is élnek Peculák. Tőlük ered a helységnév.

Petki - Hegy Gyimesbükkön, ismeretlen etimológia és névadási indíték.

Péli- sorka - Kaszáló, a század elején élt itt egy Péli család,tanító, onnan a név.

Perzselt- sorka , Perzselés Gyakori helynév(Égetés, Asita, Perzselt,) arra utalnak hogy a valamikori nagy erdőktől így foglaltak területeket az új telepesek: levágták az erdőt, a veszet meg felégették. De lehet szó egyes esetekben erdőtüzzről is.

Pepera- pataka -Rövid völgy, patak két házzal Ugrán, az itt valamikor meghúzódó vén Peperáról kapta a nevet. Melléknév, ma is élnek utódok.

Petkik pataka, Petki - Kaszáló, völgy ismeretlen eredetű és jelentésű szó. Lehetett melléknév és akkor birtokviszonyt fejez ki .

Pertinis -Hegyes erdő és legelő, neve a román "Paltinis- Paltina-juharfa elferdített magyaros kiejtése.

Pénzes , Pénzes-bitkó - Hegyoldal és bitkó, kaszáló , legelő a Ciherek patakán, Felsőlokon. A hiedelem szerint itt valamikor aranyat ástak el a rablók, az sokszor Szent János éjjelén kigyult.

Piciné sorka- A sorokról már irtunk, hegyélet jelent , hosszan benyúlva a völgybe. Kaszáló, egy régi tulajdonosa nevét viseli.Ma is élnek Sántateleken ilyen nevűek.

Piliké - Legelő és nyároló, a tulajdonosok melléknevéből született, akik a Megálló környékén laktak, innen szóródtak szerte- szét, de ma is élnek itt utódaik, a név viselői.

Piricske -Kaszáló, ismeretlen névadási indíték és etimológia.

Pipás - Kaszáló, völgyfej, eső után, de máskor is, ott köd jelenik meg."Pipáló a hegy"- mondják az emberek.

Pipiris - Erdős terület Sötétpatakon. Neve a "pipiri" szóból ered, ami a csángó nyelvjárásban vékony fenyőfa karót, rudat jelent.

Pipirigos - Kaszáló Nagysorokban, az előbbi névmagyarázat erre is érvényes.

Pistáné pusztája, Pistáné kertje - Egy jómódú öregasszonyról nevezték így Ugrán

Pistiké Birtokviszonyt kifejező név, a Pistik Görbén éltek, ma is vannak leszármazottjaik, akik ezt a melléknevet viselik.

Pákálié, Pákáli kert- Tulajdon viszonyt kifejező név, bizonyos személyek mellékneve után, akik Középlokon, Kápolna patakán és Sötétpatakán éltek és élnek.

Ponk - Több ilyen nevű helység van, majdnem minden családi birtok között fel tűnik a név. Jelentése: Egy kis fennsík, ahová kapaszkodó víz.

Pogyina - Fennsík, erdő, legelő Hidegségen a "podina" román szóból-fennsík-.

Pogányhavas - Kiterjedt fennsík, legelő , havas Sántateleken. Történelmi név, sok legenda Szent Lászlóval kapcsolatosan (3) itt történik. Tudott dolog, hogy Szent László soha nem járt itt, de azért a csángók felfedezték egy kútban a nagy király lova nyomát abból a legendás időből, amikor még lágyak voltak a kövek!

Póka - Kiterjedt kaszáló, nyároló Lófűrész hátánál. Ismeretlen etimológia és névadási ok.

Porcolánkő -Sziklás hegység Bükkhavas fejében, a porcelán helyi kiejtése porcelán. Távolra fehérlenek, valósággal csillognak, akár a porcelán, ezek a meszes kőzetű sziklák.

Porondkert - A családi, szűkebbkörű helynevek között gyakran előforduló név.

Poros - Legelő Hidegségen, ismeretlen névadási ok.

Pornyáló - Kaszáló, főleg legelő, ahol valamikor nyáron júhnyájak legelésztek. Ér-

dekes ige a "pornyálni" szó, semmilyen szótárban nem találtam meg, de itt minden felnőtt, aki valaha is pásztorkodott, vagy valami köze van a júhtartáshoz, ismeri a szó jelentését : este fejs után még kihajtják az esztana közelében sötétig a juhokat,

hogyan pornyáljanak, szedegessenek, füvelgessenek.

Puliszka- szer, Puliszkáké - Néhány ház , de oldal, meredek suvadásos hely is, az itt lakók és tulajdonosok melléknevére kapták a helységek nevüket. Ma is élnek utódaik Sötétpatak szádában.

Pükkenő Vizes talajú helység, víz bugyog elő a talajból. "Büdösvíznek" hívják.

Rajkók pataka - Lakott falu rész Felsőlokon, 100 - 120 házzal, az itt lakók melléknevéből származó név, nem cigányok, de rajkók!

Rakottyás- Település, Gyimesbükktől félreeső tanya, inkább románok lakják, de olyan nevek, akik a történelem székfűvészei alapján változtatták neveiket : Suci-

Szőcs, Bucur- Bokor , Hainala- Hajnal stb. Ortodox és görögkeleti vallásúak, eltérve a szintista római katolikus gyimesi csángóktól. Gyakori családi birtoknév.

Rácoldala - Kaszáló Ciherek-patakán, Felsőlokon, székely vezetéknev, tulajdon viszonyra utal, itt ma nincs ilyen vezetéknev.

Redvannittvaló - Kaszáló, birtokviszonyra utal, ma is ismert melléknev Közép- és Felsőlokon.

Rejtél Legelő Jávárdiban, eldugott, félreeső hely. Ide tartozik Rejték- észka is.

Regáti - Erdő, legelő Boros pataka fejében, a Vasnál, ahol valamikor az ezeréves határ állt! A tulsó részt ma is így hívják : a Regáti.(román "regat"- királyság, rege)

Rez , Rezégés - Hegy, erdő, Barackos fejében, ahonnan Balánbányára is el lehet jutni, ahol a rezet bányásszák régóta. Innen eredhet a név.

Récepataka , Lakott terület, patak Felsőlokon egy csoport házzal. Ismeretlen a névadási indíték.

Réceteteje, Réceszáda, Récefeje - a fenti helység környezete.

Récéd - Érdekes régies hangzású szó, kaszáló. Ismeretlen a névadási indíték.

Ricsike- Kaszáló, ismeretlen etimológia és névadási ok.

Riskós - Fenyőerdős, észkos hely Felsőlokon, Ugrán, a román "risca" szóból, ami "fenyőalja-gombát" jelent. Magyaros kiejtés és magyaros raggal ellátva -riskós, ahol sok a riskó.

Rókalik , Rókakő - Sziklás hegyoldal Görbe-patakán.

Rókáké- Rókaszer- Melléknevből kialakult helynevek, ma is élnek Róka melléknevet viselő személyek Felsőlokon. Ismert vezetéknev Moldvában, a moldvai csángók körében. Állítólag onnan jöttek a gyimesi Rókák is.

Rompáca - Ismeretlen etimológia és névadási ok. Legelő és kaszáló.

Rosshely - Szántó föld, felhagyott, mert gyengén termett, innen a rossz jelző.

Rossvész - Vesztes, gyengeminőségű terület.

Rusnyavész - Legelő, a rusnya- csúnya szóból.

Rugát - Kaszáló, itt ismeretlen szó és névadás. Helynévként hallottam Csikban is.

Runk -Kaszáló Gyimesbükkben, ismeretlen etimológia és névadási indíték.

Sajtoké - Antalok-pataka szádában egy csoport mellékneve "Sajtok". Innen a név.

Sajkáké, Sajkaszer- Ugra alsó felében egy néhány ház lakóinak a mellékneve Sajkák. Innen ered a szer és a birtokviszonyra utaló helységnév.

Sarjusvógy - Kaszáló, külbirtok de még megterem a sarjú is. (Kétszer kaszálnak)

Sáj Nagyobb kaszáló, fennsík, a "sájfüst" szóból, ami átlátszó, ködfátyolt jelent.

Sáj-oldala- A fenti helység egyrésze.

Sándor- oldala - Kaszáló, birtokviszonyt kifejező szó, Középlokon.

Sáncpatak - Határpatak a Gyimesvölgye és Moldva között, az ezeréves határnál.

Gyimes történetében ez az a hely, ahová legelőször állandó lakosok telepedtek, a Bethlen Gábor által 1626-ban építettett vámvár közelében.

Sántatelek - Felsőlokon egy hosszú, lakott falurész a Tatros forrásától a Libavárosig, a templomig.

Sásos -Gyakran előforduló családi helységnév, mindenik községben nedves hely.

Sáspataka - A fenti névmagyarázat ide is érvényes.

Senájszer- Lakott szer Sántatelek alsó részében,a Libavárosban. A lakók egy nagy szétágazó rokonságának a mellékneve- Senájok - után.

Sije, Sije-oldala, Sije- teteje - Hatalmas oldal, kaszáló Középlokon. Ismeretlen etimológia és névadási indíték.

Siklótető - Legelő, kaszáló. Nem ismerik a névadás okát. De más székely vidékeken is létezik a név pl. Kovásznán.

Sóspatak - Kaszáló, nem ismert a névadás oka, lehet ,hogy a régiek sót véltek fel fedezni itt.

Sóvető - Legelő, ismeretlen névadási indíték.

Sötétpatak - lakott falurész, mint egy 120 házzal, nevét onnan kapta, hogy november elejétől március végéig a nap nem süt be ide, a hegy eltakarja a napot.

Sullinta- Erdő, ismeretlen etimológia és névadási ok.

Susuj, Susujoknál - Egy nagyobb cigánycsalád mellékneve, innen az elnevezés.

Suhár- Kaszáló Felsőlokon, talán a sudár, sugár szóból. Névadási ok ismeretlen.

Suta , Suta-teteje - Nyároló, kaszálló. A suta szó itt szarvnélküli juhot jelent.

Szalamás-pataka, Szalamás-feje, Szalamás- száda - Lakott terület , Hidegségen,völgy és oldalak, kaszáló, legelő és erdő. Ismeretlen eredetű szó.

Szakadák - Legelő Jávárdi patakán,talán a szakadék, suvadás szóból.

Szalonka - Nyároló, kaszáló, madár nevéből származik.

Szarvasbükk - Erdő, nyároló, egy bükkfa alakját idézi, ami már rég eltűnt!

Szálka- - Erdő, ismeretlen névadási ok.

Szanduj - Legelő, román személynevet jelent, (Sandui) Nem ismerik a névadás titkát.

Szárazbékás - Kaszáló, imitt- amott vizenyes terület. Talán innen a név.

Szárazpatak - Legelő, névadási indíték világos.

Szárazkert - Kaszáló, valamikor borjúkert volt és gyepekterítés, gezerből.

Szeles - Kaszáló, állítólag itt sokat fúj a szél.

Szentmiklósi - Erdő, legelő , birtokviszonyt fejez ki, a csikszentmiklósi közbirto-
kosság vagyona volt.

Szelhás - Erdő Sötétpatakon és Boroson. Ilyen fenyő erdő nem mindenhol nő : su-
dár egyenes, és alig van ága. (Csapja)

Széphavas - Legelő, hegyek, valóban gyönyörű táj, megérdemli a nevét!

Szépaszonyok vögye - Lakatlan völgy , erdő, a hiedelem szerint , a boszorkányos szépaszonyok
éjjel járják a falut, néha helyi ismert személyek, akik képesek megrontani az állatokat, tilon
lovagolnak , egyszóval az ördöggel cimborálnak!

Szénafűkert -Kaszálós terület .

Szezsán- köve - Kősziklás, természetlen terület, ismeretlen névadási indíték.

Széprét , Széprétféje - Kaszáló, legelő Bükkben, de Hidegségen is.

Szócsné - vesze - Veszes, bokros terület, tulajdonviszonyra utaló név.

Szócsmevréjé- Erdő, legelő Hidegségen, az első gazdájáról nevezik így.

Szócsök - pataka Lakott terület, patak Felsőlokon, az ittlakok neve után.

Szócské - Kaszáló, nyároló Antalok- pataka fejében . A tulajdonosok mellék-
nevét viseli, ma is élnek ilyen nevű gazdák.

Szócs Gyurkánéjé - Kaszáló, legelő, az első tulajdonosa nevére utal.

Szeges- Erdő, legelő, ismeretlen névadási indíték.

Szőröslik - Gödrös kaszáló, nem ismert a névadás oka.

Szócskert- Kaszáló Hidegségen. Érdekes, itt valamikor alig használták a szócske szót. Helyette a
balán, fejr szavak voltak.

Szőröstelek Ismeretlen névadási ok, a telek több szóösszetétel része.

Szőrcsés- Több családi hegyibirtok neve, itt a szőrfüvet, amelyet rettenetes nehéz lekaszálni, szőrcsének hívják.

Szöröskert - A fenti nevekhez kapcsolódó névadási indíték.

Szulla - Szullás- Borospatak fejében, nagy erdők tövében található ez a hely. Valamikor itt nagy erdővágások voltak, az erdővágók ideiglenes bojtág -tákolmá -

nyokban, szullákban laktak, amelyek kerekék voltak, mint valami sátrak és bojtág-ból készültek. Régi foglalkozásra, az erdővágásra utaló szó. Ma is üzik azt.

Szurduk, Szurduktető - Legelő Sötétpataján, ismeretlen névindíték, de a román "surduca"- bolován, labda, göröngy -szóból származik.

Tarhavas - Kiterjedt fennsík, havas, nyároló Gyimesbükkben.

Tarvész, Tarvész-teteje Legelő Gyimesbükkön, a "tar-kopac" és "vész" szóösszetételből.

Tamásoké - Tulajdonviszonyt kifejező név, a csiki Tamás család neve után.

Tatárhegy Hegylánc, kaszáló Ciherek-pataka tetején. Nem ismert semmiféle legenda a névvel kapcsolatban, habár nem kizárt, hogy történelmi hangzású szó, mert a tatárok többször fellopakodtak a Tatros mentén és betörték Csikba..

Tatros, Tatrosmente, Tatros-feje - Folyó és melléke megnevezése. A Tatros név a tatáros szóból keletkezett hangkivetéssel és kapcsolatban van az előbbi szómagyarazattal.

Telek - Kaszáló, szántó föld Ugrán.

Temető, Temető-sorka - Mindhárom községben jelen van a helynév, amióta csak temető létezik. De van Sötétpatakon egy hely, ahol semmi jele a temetőnek és még is ez a neve. Nem tudtam megoldani a titkot!

Tekerő Kaszáló völgyfej Ciherek patakán. Ismeretlen névadási ok.

Terkuca Erdő Gyimesbükkön, román eredetű szó.

Terpesorok - Kaszáló, sorokél Ugra patakán a törpe szó helyi formája.

Tetveskút - Nyároló Naskalaton, ismeretlen névadási ok.

Timároknál - Timárszer Ugra egy lakott része, szere, ahol a Timárok élnek.

Timárné bitkója - Hegy, bitkó, egy özvegyasszony tulajdona volt. Ma más birtokolja, de a név megmaradt.

Terkő Legelő Hidegségen, a tar- csupasz szóból. A Megálló vasutállomása is erről kapta a nevét. Átvették a románok is: Tarkő- Tarcau.

Tizás, Tizás oldala - Bokros, csutakos legelő Barackos fejében. Nevét a tizafáról kapta.

Timén - Kaszáló, legelő, ismeretlen etimológia és névadási indíték.

Tizenhatár - Kaszáló, furcsa név, de nem ismerik már a névadási előzményeket.

Todorok sorka- Sorok, kaszáló ,birtokviszonyt kifejező név, itt a Todor melléknév

Todorszer - Házcsoport Ugrán, melléknévre utal.

Tolvajkő - Legelő, sziklás hely, állítólag tolvajok tanyáztak itt a múlt században.

Tolvajos-tető- Hegy, legelő, erdő, Balán bandája tanyázott itt.

Tósnyak - Források sokasága Sötétpatakon egy nyakban.

Törökök- pataka - Lakott terület Balahányoson, a lakók nevéből kapta a nevet. Nincs köze a nemzetiséghez.

Ugethánnyok dombja, Ugethán sor - Lakott terület, szer Sántateleke alsó felében, az itt lakók melléknévéből. Ma is élnek itt ilyen melléknévűek.

Ugra- pataka - Lakott völgy, kb. 200 házzal, nem ismert a név eredete, de máshol is felbukkan a név pl. Maros-Ugra.

Ugra- teteje, Ugra-.oldala, Ugra- észka, Ugra- verőfénye, Ugra- hegye -a fenti helység részei.

Újút - Hatalmas erdős terület, völgy, a század elején utat ástak ide a fa elszállítása céljából , Ugrán található.

Utusoju - Legelő, kaszáló , a görbei vasút melléke, új megálló.Ismeretlen névadási ok és etimológia.

Ültetett - Több patak fejében ismeretes ilyen helynév, mára rég erdővé nőtt az ültetett, de a név megmaradt.

Üstös - Legelő, erdő , ismeretlen névadási ok.

Üver - Fűves legelő, kaszáló, az "üver" száraz fű - kifejezésből.

Varga- hágó - Meredek legelő, kaszáló, tulajdon viszonyra utal.

Vajda- keresztfája - Útmelléke, tragikus eseményt idéző név, Hidegségen. Itt is gyilkosság történt, de a már említett balladai, háromkúti gyilkosság régebb történt. Az adatközlők összekavarják a szájhagyományokat.

Varjas - Kaszáló, domb.

Vállús - Az imitt- amott felállított vájukra , tehát állattartási formára utaló helynév

Vas - Legelő, kaszáló Borospatak- fejében. Történelmi név, itt magyarvilágban földbe betonozott vas hirdette, hogy itt van az ezeréves határ. Ma csak az emléke él.

Vaskert - A fenti helység környéke.

Vaszisorok - Hegység, sorokél, tulajdonviszonyra utaló név.Ma is élnek ilyen nevű személyek, a szó román eredetű: Vasi, Vasile- László.

Vándorkő, Vándorbitkó -- Vezetéknévről elnevezett helyek Hidegségen.

Váruta - Nem ismert névadási indíték, mert itt nyoma sincs várnak.

Veresfűgés - Bokros, meredek oldal , a vadonnőtt ribizli neve után.

Veresek kertje, Veresoldal, Veresek- sorka - Erdő, legelő, melléknévből származó, birtokviszonyt kifejező névadás. Ma is élnek utódaik.

Veresvíz - Hidegségi helynév, vöröses (vasas) forrásról elnevezve.

Vete - Legelő Háromkúton, ismeretlen etimológia.

Verőfény - Majdnem mindenik családban előforduló helynév, a terület fekvéséről elnevezve.

Vetéskert - Kaszáló, de valamikor állítólag itt szántóföld volt, és kerítés védte a termést a vaddisznóktól. Innen a név.

Vészoldala - Kápolna- pataki legelő, valamikor erdő volt itt, majd vész.

Viaszkertje - Kaszáló és szántó Hidegségen, egy csoport mellékneve "viasz" ,innen származik a birtokviszonyt kifejező név.

Vizespogyina - Vizes fennsík, a pogyina román eredetű sz - fennsíkot jelent. Érdekes a szóösszetétel : egy magyar és egy román , de magyarosított kiejtésű szó.

Vojka, Vojka- teteje - Hatalmas erdő, legelő Ugra fejében , közel a román határ - hoz. A Voica-román vezeték név, innen származik. Ismeretlen névadási ok.

Vontató - A nagy hegyekről nem lehet a szénát szekérral behozni, mert lehetetlen oda kijutni szekérral. Ezért ott a szénaboglyákat ágra rakják és vagy a gazdák behúzzák az aljig, ha nagyon meredek, hanem egyfogatú lóval bevontatják. Néhol oldalutat ásnak, hogy fel ne dőljön a boglya(bugja). Egy ilyen hely lehet több mint száz éves is és ezt vontatónak hívják, amely most már helységet jelent.

Zavarás - sorka , Zavarás - Fennsík, legelő, a román "zavara" - kertléc - szóból. Ismeretlen névadási indíték.

Zódválluk - Az itató vajúknak csak a nyoma maradt. De ma is ez a helység neve.

Zsuzsa - Sűrű erdő, ismeretlen a névadás oka.

Zsidó-temető, Zsidóferedő, Zsidólik - A múlt században volt időszak, amikor 235 zsidó élt csak Gyimesközépleken. Fűrészgyárakat(5-6) építettek, boltokat nyitottak, orvosuk volt, Gyimeset bekapcsolták a gazdasági vérkeringésbe, az emberek megismerték a pénz erejét, tehát a zsidók civilizációs tényezők voltak az addig elzárt csángóság számára. A történelem szele elsöpörte őket, aki valahogyan megszabadult a fasiszták karmaiból, azokat az emberarcot bitorló kommunista rend-

szert árusított ki, akár csak a németeket, dollárért! Elátkozott lesz az az ország, aki saját állampolgárait, csak azért, mert nem egy bizonyos nyelvet beszélnek, ilyen sorsra juttat! A nevek őrzik emlékeiket, mert a nevek nem hazudnak!

KÖNYVÉSZETI ANYAG

1. Imreh István : A rendtartó székely falu Bukarst - 1973
2. Újvári Béla : Csikmenaság külterületeinek történeti helynevei Bud. 1983

3. Kósa laászló : Bágy helynevei- Budapest- 1973 .
4. Halász Péter : Lészped helynevei - Budapest - 1983.
5. Szabó T. Attila : Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár - II-III- IV. kötetek.
6. Új Magyar Tájszótár- Budapest- 1988 - Akadémia Kiadó

SZÓMAGYARÁZAT

- bacsó- halfajta, 10- 12 cm hosszú, gyors patakokban él, fején van két szarv-szerű kinövés.
- baj, bajellátás- az állatok gondozását jelenti pl. "Ellátja az esti bajt"
- bokros : cserjés, terméketlen, takarítatlan terület, bokor- szóból.
- bütű - az egész székelységnél valaminek az egyik oldalát jelenti pl. "a fa bütüje" , "a ház alsó bütüje"
- bitkó - kerek hegycsúcs, orom , a román "bitca" szóból.
- csür - gazdasági épület, szénatartó, mellette az istálló.
- esztena- a pásztorok, bácsok nyári szálása a román "stana" szóból.
- égés - olyan hely, ahol erdőtű volt, vagy nagyon éri a nap és valósággal kiperzseli a nyári forroság a fűvet.
- észka, észkos hely- Olyan terület, amelyet nem ér a napsugara merőlegesen, itt több az árnyék és a széna is gyengébben szárad.
- fej, patakeje - Egy völgy legfelső része, ahol a völgyön átfolyó patak forrik.
- fejér- fehér
- füge - Az egres gyimesi nev füge. Létezik szőrös(vad) früge házi füge. Semmi köze a déli gyümölcshez.
- féreg - itt egér
- kaliba - , kalibázik, kalibánál - Nyáriszálás fenn a havason, ahol marháival eltölti a nyarat a csángó.
- korhán - terméketlen, rossz minőségű hely
- kurmetura - román eredetű szó, "hágó" " nyereg"
- gezder - fenyőgally, vékony ág, a kalibánál tüzgyújtóként használják, könnyen lángra gyúl.
- lok, lokhely -Sima hely a hegy lábánál. pl. "lokbirtok"
- ménisora - erdei gyümölcs, román eredetű szó "piros áfánya"
- nyil - nyilbirtok - Talán onnan ered a név, hogy a honfoglalóknál nyilat lőttek, itt hosszannyúló keskeny birtokrészt jelent.
- nyak- Minden székely vidéken ismeretes, hegynyereg, hegynyak.

koros - Vadgyümölcs, csokros piros bogyótermésű, hegyoldalakon nő, régebb a gyümölcsét, amely nagyon savanyú, nyálgyűjtésre berágtak fonáskor.

nyárol, nyároló, Távoli legelő, havas, ahol nyáron "nyárolnak" az állatok.

pipiri - vékony, hosszú és egyenes fenyőkaró, rud.

porond , porondos Apró kavicsos talajú hely a román "prund" szóból.

sorok - egy hegy hosszan lenyúló éle, amely a völgy fele tart.

száda - Ugra-száda- Egy völgy alsó része.

szulla - Bolytágból készült, sátorszerű építmény, ebben laktak az erdei munások.

oldal- egy hegy egyik oldala, lejtő

verőfény - napsütötte hely

tőke - farönk

vész - erdővágás után visszamaradt szemét

verem - mély gödör, télire ide tették régen a krumplit

zavara- fahasáb, kerítés csinálásához- "zavaráskert"

höncsökös - hangyabplyos, egérturásos, dimebes- dombos hely

JEGYZETEK

- 1) Halász Péter : Lészped helynevei
- 2) Tankó Gyula : Zsidók a Gyimesvölgyében (in) Honismeret 1995/5.
- 3) Tankó Gyula : Gyimesi szokásvilág - Erdélyi Gondolat könyvkiadó

Gyimesközéplek, 1999 március 17.

Tankó Gyula 4140- Lunca de Jos 491

Jud. Harghita, Romania

